

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

BASKETBAL JAKOŽTO ŽIVOTNÍ STYL
Diplomová práce
(bakalářská)

Autor: Martin Kasparides, učitelství pro střední školy
Tělesná výchova – anglická filologie
Vedoucí práce: Mgr. Tereza Vrbová
Olomouc 2012

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Martin Kasparides

Název bakalářské práce: Basketbal jakožto životní styl

Pracoviště: Katedra společenských věd v kinantropologii

Vedoucí: Mgr. Tereza Vrbová

Rok obhajoby: 2012

Abstrakt:

Cílem této bakalářské diplomové práce byla determinace režimu dne u basketbalistů. Nejprve autor vymezil životní styl a jemu blízká terminologická označení ze sociologické perspektivy, poté se zaměřil na basketbal a jeho další varianty. Dále autor vymezil kulturní aspekty dané problematiky společně s dalšími známými aktivitami jako jsou letní basketbalové kempy, nebo dobročinné akce pořádané kluby a samotnými hráči. Nakonec se autor zaměřil na studii denních aktivit basketbalistů a srovnání denního harmonogramu profesionálních hráčů s amatérskými hráči.

Klíčová slova: basketbal, časový snímek, kultura, slamball, streetball, životní styl, životní způsob.

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author's first name and surname: Martin Kasparides

Title of the bachelor thesis: Basketball as a lifestyle

Department: Department of Social Sciences in Kinanthropology

Supervisor: Mgr. Tereza Vrbová

The year of presentation: 2012

Abstract:

The aim of study was determining the schedule of basketball players. First of all, the author defined a term lifestyle and other close terminological concepts in sociological perspective; then he focused on basketball and its another variants. The author further defined cultural aspects of given issues alongside other well-known activities such as summer hoop camps and charitable events organized by teams and players. In the end, the author aimed at the study of the basketball players' daily doings and the comparison of both schedules - the amateur's schedule with the professional's schedule.

Keywords: basketball, time-sampling diary, culture, slamball, streetball, lifestyle, way of life.

I agree the thesis paper to be lent within the library services.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně pod vedením Mgr. Terezy Vrbové, uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a řídil se zásadami vědecké etiky.

V Olomouci dne 30. dubna 2012

.....

Děkuji Lukáši Krausovi za detailní informace z jeho španělského angažmá a pomoc při výzkumné části této práce. Dále děkuji vedoucí práce Mgr. Tereze Vrbové za pomoc, cenné rady a připomínky.

OBSAH

1 ÚVOD	8
2 SYNTÉZA POZNATKŮ	9
2.1 Životní styl, životní způsob	9
2.2 Definice basketbalu a jeho vznik	16
2.2.1 Počátky basketbalu v ČR	18
2.3 Obměny halového basketbalu	18
2.3.1 Plážový basketbal	19
2.3.2 Streetball	20
2.3.3 Wheelchair basketball	23
2.3.4 Unicycle basketball	25
2.3.5 Vodní basketbal	26
2.3.6 Slamball	27
2.4 Kultura basketbalu	29
2.4.1 Kultura	29
2.4.2 Hudba	29
2.4.3 Outfit a móda	30
2.5 Basketbalové letní kempy	34
2.6 Příklady mimoherních aktivit hráčů	36
2.6.1 Každý koš pomáhá (ČR)	36
2.6.2 NBA Cares (US)	37
2.7 Životní dráha	39
2.8 Illusio	40
3 CÍLE A HYPOTÉZY	41
3.1 Hlavní cíl	41
3.2 Dílčí cíle	41
3.3 Hypotézy k časovému snímku dne během pracovních dnů	41

3.4 Hypotézy k časovému snímku dne během víkendových dnů	41
3.5 Hypotézy	41
4 METODIKA	42
4.1 Charakteristika a popis výzkumného souboru	42
4.2 Metoda výzkumu – časový snímek dne	42
4.2.1 Časový snímek	43
4.3 Pilotní studie	43
4.4 Statistické zpracování dat	44
5 VÝSLEDKY	45
5.1 Časový snímek dnů v týdnu	45
5.2 Časový snímek víkendových dnů	47
5.3 Časový snímek průměrně	48
6 ZÁVĚRY	51
7 SOUHRN	53
8 SUMMARY	54
9 REFERENČNÍ SEZNAM	55
10 SEZNAM PŘÍLOH	58

1 ÚVOD

Pokud jsme v něčem úspěšní, není to práce, je to životní styl.

Granatelli

Existence sama o sobě vybízí a současně předurčuje k žití určitým směrem a podle osobních představ daného jedince, či skupiny. Jedinec si svým způsobem vybírá z širokého repertoáru životního spektra takovou oblast, která koreluje s jeho přístupem k životu, s jeho názory, postoji, přesvědčeními, povahou, ale také myšlenkovým stavem. Pro mě představuje životní styl souhrn hodnot a zájmů každého jedince. Měl by kopírovat osobní myšlenky, představy a vlastní názory. Můj osobní život je vysoce provázaný s činností, o které budu psát, totiž basketbalem. Ten se pro mě od útlého věku stal každodenní životní náplní a nástrojem ke spokojenosti a ovlivňuje velmi významně můj životní styl. Téma této bakalářské práce jsem si zvolil proto, že jsem chtěl hlouběji prozkoumat život basketbalistů, popsat kulturu této sociální skupiny a zjistit také vzorec jejich denních aktivit.

Práce je zaměřena na životní styl basketbalistů, jak už samotný název předpovídá. Patrná je snaha nastínit skutečnost, že každý moment, každá situace a každý detail zapadají do určité koncepce, totiž konkrétního životního vzorce. Mým záměrem bude nastínit čtenáři basketbalistovu formu života, samotnou hru a její rozšířené varianty, vyplnění dne hráčů basketbalu, návyky a zvyklosti, ale také kulturu této sociální skupiny. Současně budu ve výzkumné části studovat pomocí časového snímku dne konkrétní skupinu lidí, tedy mé spoluhráče. Výsledné hodnoty by měly ukázat vyplnění dne společně s procentuálním zastoupením jednotlivých činností a jejich různorodou převahou. V rámci srovnání celodenní aktivity dvou druholigových týmů, jejichž jsem součástí, byla pro komparaci získána a zpracována také data několika profesionálních hráčů, pro něž se basketbal stal nejen životním stylem, ale také prací, neoddiskutovatelnou součástí jejich každodenní aktivity a v neposlední řadě smyslem jejich života.

2 SYNTÉZA POZNATKŮ

2.1 Životní styl, životní způsob

Literatura sociologie hovoří o určitých rozkolech z hlediska terminologie. Pakliže bychom nahlíželi na tyto termíny čistě laicky, tvrzení, že jde o dva identické pojmy by nebylo nesprávné a dalo by se brát jako pravdivé. Naopak ani ti, kteří by si horkokrevně stáli za názorem vyjadřující určitou rozmanitost, by rozhodně nelhali. Obě teze podporuje řada výroků.

Podle Heleny Kubátové (2010) označení „životní způsob“, „životní styl“, lze považovat za synonyma, a to do okamžiku, dokud nejsou vymezeny obsahy pojmů, které tato slova označují. Stejně tak autorka nepopírá prvky distinkce: „Životní způsob je nikoliv „systém“, ale kvantitativní souhrn (činností, vztahů, projevů, aspektů apod.) a životní styl je systém, je pro něj tedy charakteristická provázanost těchto částí životního způsobu. Provázanost je založena kvalitativní souvislostí všech těchto částí“ (Kubátová, 2010, 13-14).

Lze ale pochopitelně nahlížet na oba termíny jako na ryze odlišné pojmy. Doktorka a česká socioložka Jana Duffková ve svém článku předepisuje naprostou diferenciaci obou termínů. „Životní způsob je systém významných činností a vztahů, životních projevů a zvyklostí typických, charakteristických pro určitý subjekt“ (Duffková, 2005, 80). Životní styl je podle ní narozdíl od obecnějšího statusu životního způsobu více konkrétnější, což navíc dokládá jeho členění na jednotlivce a skupinu (Duffková, 2005). Ve své další knize rezebírá celou problematiku důkladnějším rozbořem v terminologické oblasti.

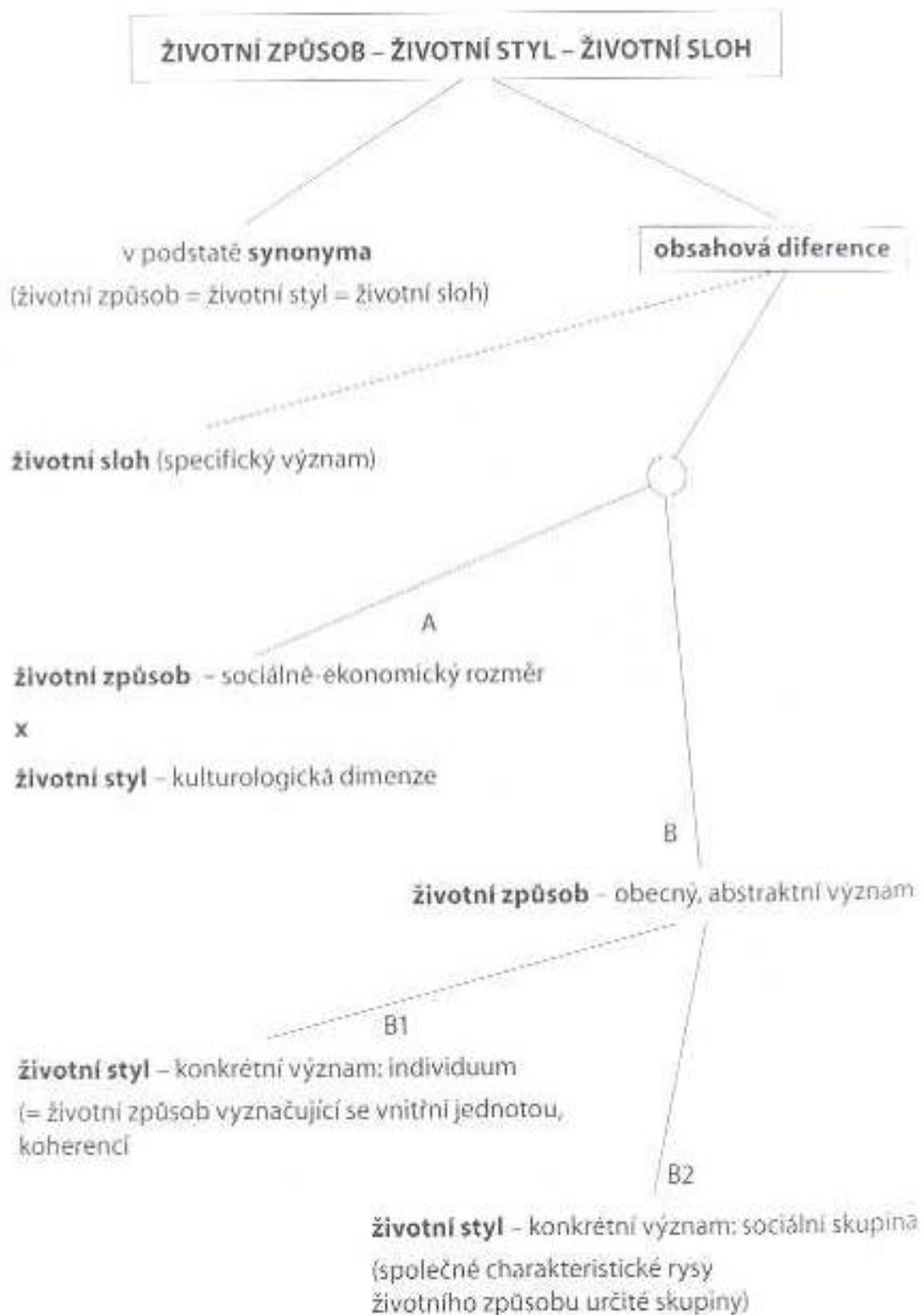
Životní styl je způsob, jakým lidé žijí – tedy bydlí, stravují se, vzdělávají se, chovají se v různých situacích, baví se, pracují, spotřebovávají, vzájemně komunikují, jednají, rozhodují se, cestují, vyznávají a dodržují určité hodnoty, starají se o děti, pěstují potraviny, vyrábějí atd. (Duffková, 2008, 51-52).

Je to: „Konkrétnější kategorie, mající úzkou a neopominutelnou vazbu na konkrétní typ subjektu (individuum, event. malou skupinu)“ (Duffková, 2008, 114).

Životní způsob je možné charakterizovat jako strukturovaný souhrn relativně ustálených způsobů realizace každodenních činností a praktik v různých sférách lidské existence. Je to obecná kategorie zdůrazňující spíše reálnou existenci jednotlivých možných způsobů realizace každodenních činností a způsobů chování ve vazbě na obecnější životní podmínky; životní způsob se týká spektra existujících variant životních praktik (Duffková, 2008, 113-114).

Komplexně životní způsob podléhá rozdílům v pohlaví (žena/muž), typu bydliště (město/venkov), věku a fázi životního cyklu (dítě/adolescent/starší věk), vzdělání (základní/středoškolské/vysokoškolské). V dalších případech pak závisí na sociální struktuře (postavení ve společnosti), zdravotním stavu (zdravý/tělesně postižený), rodinném stavu (svobodný/á – ženatý/vdaná – rozvedený/á – vdovec/vdova), profesi a povolání a zaměstnání. (Duffková, 2008).

Duffková (2008) poukazuje na terminologickou triádu (Obrázek 1), kdy se k dvěma hlavním kategoriím a běžně užívaným sociologickým termínům přidává značně specifický třetí termín, totiž životní sloh. Pojem, který v české sociologii reprezentuje pouze pojetí českého architekta Karla Honzika. „Termíny životní způsob a životní styl se týkají stejné problematiky, ale každý z pojmů ji „probíhá“ z jiného hlediska – obsahově jde o totéž, ale z jiného pohledu, pod jiným úhlem“ (Duffková, 2008, 114). Duffková přiznává, že v užívání všech tří termínů panuje určitý chaos, nejednotnost a nejednoznačnost. „Jedním termínem jsou někdy označovány různé skutečnosti a naopak různé termíny se používají pro označení stejného jevu“ (Duffková, 2008, 114).

Obrázek 1. Schéma základních variant používání terminologické triády (Duffková, J., Urban, L., & Dubský, J., 2008, 66)

Tuček zase definuje způsob života jako: „Strukturovaný souhrn relativně ustálených každodenních praktik, způsob realizace činností a způsobů chování v různých sférách lidské existence“ (Tuček, & Machonin, 2003, 168). Dále se rozepisuje o tom, že životní způsob ovlivňují dva faktory, a to faktor vnitřní, člověk, jako nejkonkrétnější subjekt životního způsobu, jeho osobnost se všemi potřebami, hodnotami, dovednostmi a zkušenostmi a faktor vnější, tedy životní podmínky jakožto v daném okamžiku existující objektivní danosti (geografické a ekologické; biologické; demografické; sociálně politické a politické, ekonomické; kulturní a obecně ideové; technologické) (Tuček a kol., 2003, 168). U Tučka se na chvíli zastavme.

Záhy po Sametové revoluci docházelo v tehdy ještě československé společnosti k enormní přeměně životních podmínek, což byl samozřejmě výsledek záměny politického režimu. Nelze tvrdit, že záměna životních podmínek reflektuje záměnu životního způsobu. Životní způsob ovlivňují kromě životních podmínek další faktory, jako např. člověk samotný, jeho hodnoty, potřeby, názory, atd. Po Sametové revoluci se u lidí změnily nejen životní podmínky, ale také jejich vlastní hodnoty. Tuček popisuje, že po roce 1989 měly vliv na životní způsob tyto faktory:

- a) přechod od uniformity k pluralitě, způsobené demokratizací společnosti,
- b) větší diferenciaci způsobu života jednotlivců a sociálních skupin, založená na různých charakteristikách životního způsobu,
- c) nárůst významu ekonomických kritérií způsobu života (např. růst převahy rozhodování o způsobu trávení dovolené podle ekonomických a nikoli jiných kritérií) (Tuček a kol., 2003, 170).

Nahlédneme-li do Velkého sociologického slovníku, zjistíme, že pojem životní styl neměl v sociologii dlouhou dobu své zastoupení ani obvyklost.

Na přelomu 60. let jej čeští autoři pokládali za svůj svébytný přínos a teprve o deset let později se stal terčem intenzivního zkoumání politické sociologie ve spojení s kulturní antropologií. V drtivé většině ostatních bývalých socialistických zemích včetně Československa se užíval velmi zřídka a ojediněle, přičemž přednost se dávala pojmu „způsob života“. V Československu začal zájem o „životní styl“ kulminovat v 60. letech, kdy byl také poprvé systematictěji empiricky zkoumán v rámci výzkumu stratifikace vědeckým pracovníkem Jiřím Linhartem. V západních zemích je termín životní styl (life style) v posledních desetiletích dosti preferován, je však používán souběžně s termínem

způsob života (way of life), často jako synonymum (Maříková, H., Petrusek, M., & Vodáková, A., 1996, 1246).

Konkrétní definice pak v knize, která je biblí všeobecné sociologie u nás, zní: „Životní styl je strukturovaný souhrn životních zvyků, obyčejů, resp. akceptovaných norem, nalézajících svůj výraz v interakci, v hmotném, věcném prostředí, v prostorovém chování a v celkové stylizaci“ (Maříková et al., 1996, 1246).

Životní způsob je pojem v sociologii používaný zvláště k postižení rozmanitých konkrétních, historicky se vyvinuvších, relativně stabilních forem lidského života a současně k postižení jejich souvislostí, tj. toho, jaký tvoří celek, jak vzájemně působí na svoji obnovu a změnu. V životním způsobu bývá především hledáno specifikum vztahu společnosti a individua, z čeho konkrétní životní formy pramení a jak působí na stabilitu a vývoj společnosti i jedinců, nakolik a v čem jsou život společnosti a jedinců komplementární (Maříková et al., 1996, 1449).

Další z řady autorů, zabývajících se životním stylem, Pavel Machonin, zakládá své myšlenky na vysoké spojitosti s volným časem, kulturními aktivitami a řadou proměnných, které jakožto základní determinanty výrazně ovlivňují mnou propíraný pojem. Charakteristika z jeho strany zní následovně: „Životní styl spolu s pracovním příjmem označujeme za významný atribut sociálního statusu“ (Machonin, & Tuček, 1996, 107). V rámci životního stylu rozeznává Machonin dvojici aspektů. Materiální, který je operacionalizován indikátorem vybavenosti domácnosti předměty dlouhodobé spotřeby a již zmiňovaný kulturní, jež je operacionalizován indexem kulturních aktivit (Machonin, & Tuček, 1996). Kulturní aspekt životního způsobu závisí především na rozložení časové struktury člověka, zejména volného času, jak bylo již předesláno. Právě Tuček považuje za jednu z nejvýznamnějších sfér realizace životního způsobu volný čas, a to jak z hlediska kvantitativního (objem volného času), tak kvalitativního (struktura volného času – konkrétní aktivity a způsoby chování ve volném čase a jejich zastoupení) (Tuček a kol., 2003).

Kulturní aspekt životního stylu je operacionalizován indexem kulturních aktivit, který si dovoluji použít. Je operováno s osmicí proměnných:

- 1) návštěva divadel, koncertů, výstav;
- 2) studium odborné literatury;
- 3) chození do přírody, sport, turistika;
- 4) četba krásné literatury;
- 5) návštěvy přátel;
- 6) návštěva restaurací, kaváren, zábav;
- 7) rukodělné koníčky;
- 8) náročnější fyzické práce doma;

Dané aktivity jsou navíc hodnoceny pomocí pěti stupňů dle intenzity od nejčastější po nejméně častou.

- 1) téměř ne nebo vůbec nikdy
- 2) méně často než 1-2x měsíčně
- 3) 1-2x měsíčně
- 4) asi 1x týdně
- 5) častěji než 1x týdně (Machonin, & Tuček, 1996, 108).

Co se týče materiálního aspektu životního stylu, tak zde hrají roli ukazatele vybavenosti domácnosti, čili předměty dlouhodobé spotřeby (Machonin & Tuček, 1996). Tuček uvádí, že: „Vybavenost domácnosti se v průběhu našeho života mění podle toho, v jakém období životního cyklu se právě nacházíme – počínaje založením vlastní domácnosti, přes založení rodiny a výchovu dětí, odchod dětí z domova až po stáří“ (Tuček, Friedlanderová, & Median, 2000, 82). Zároveň vybavení domácnosti odpovídá našim finančním možnostem, které jsou pochopitelně ovlivněny ekonomickou situací celé společnosti (Tuček et al., 2000).

Podle Machonina je životní způsob ovlivněn nejen statusotvornými, ale i jinými charakteristikami. Mezi tyto charakteristiky podle něj patří zejména: typ velikosti místa bydliště, vliv věku, vliv diferenciací pohlaví, ale i vliv kulturní tradice a generací (Machonin, & Tuček, 1996).

Oproti tomu český sociolog Jiří Linhart tvrdí, že: „Pochopit životní styl v jeho plné celistvosti a intencionalitě se kvůli velkému počtu zahrnujících pojmů daří pouze esejisticky, popřípadě prostřednictvím biografického popisu a analýzy“ (Linhart, 1996, 1247).

Giddens upozorňuje na spojitost životního stylu a statusu, který označuje jinými slovy za prestiž. Ta může být pozitivní, ale i negativní. První skupinu reprezentují velmi často profese typu doktor a právník. Druhou stranu reprezentovali v minulosti Židé, jimž byly odebrány mnohé pracovní pozice a nesměli nadále zastávat žádné oficiální postavení. (Giddens, 1997/1999). „Zatímco příslušnost k určité třídě je dána objektivně, status záleží na subjektivním hodnocení sociálních rozdílů. Třídní příslušnost je odvozena od majetku a příjmů; status od rozdílných *životních stylů*“ (Giddens, 1997/1999, 260).

Na závěr této kapitoly bych s přihlédnutím k dvojitému pojetí své práce rád zmínil názory druhé strany. Doposud bylo na problematiku nahlíženo očima sociologů, proto budou následující řádky věnovány názorům profesora Bohuslava Hodaně, bývalého děkana Fakulty tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci, který se v rámci vlastní vědy a výzkumu zabývá v současné době mimojiné také oblastí životního stylu a pohybu.

I když bývají oba pojmy zaměňovány, je nutno mezi nimi vnímat zásadní rozdíl. Životní způsob je termín určitým způsobem nadřazený v tom smyslu, že se týká skupiny, třídy, populace. Má tedy skupinový charakter a může představovat určitou úroveň, či dokonce normu, která je pro danou skupinu typická. Naproti tomu životní styl se týká jedince, je od životního způsobu odvozen, je individualizován. Více, či méně se blíží životnímu způsobu skupiny, jejíž je jednotlivec součástí“ (Hodaň, 2007, 153-154).

Stejně jako Machonin poukazuje na provázanost obou pojmů s podmiňujícími činiteli, mezi které patří hned deset proměnných. Z knihy s názvem Rekreatologie, na jejímž vydání se vedle Hodaně podílel i Dohnal, bych pak zmínil myšlenku v jedné z pasáží, ve které se hovoří o originalitě a jedinečnosti životního stylu každého z nás. Ona specifická je pak více, či méně podobná anebo odlišná v komparaci s ostatními participanty dané skupiny. Podléhá současně neuvědomělému, postupnému, spontánnímu a dlouhodobému

vytváření a obecně se jedná o výsledek vztahu mezi sociální rolí a prostředím, ve kterém jedinec žije (Hodaň, & Dohnal, 2004). „Pojem *životní styl* patří v současné době mezi velmi *frekventované kategorie společenských věd*. Je to složitý fenomén, který může být reflektován, v rámci multiparadigmatičnosti možného přístupu, z hlediska aspektů sociologických, psychologických, ekonomických, medicínských aj.“ (Hodaň, & Dohnal, 2004, 89). Zmiňuje také, že životní styl je: „Soustava činností ve všech sférách života, jako tvorba a způsob uspokojování životních potřeb, soustava všech sociálních a životních vztahů a systém všech životních hodnot a idejí, podmiňujících jednotlivé činnosti“ (Hodaň, & Dohnal, 2004, 96).

2.2 Definice basketbalu a jeho vznik

Ať už se tehdy mělo stát cokoli, vznik nové kolektivní hry, která v budoucnu dobude svět patrně ani samotné sudičky vůbec nezamýšlely. Jak už to bývá, člověk si na ztracenou myšlenku, kterou měl ještě před pár okamžiky jak se říká „na jazyku“, vzpomene trpě ve chvíli, kdy jsou jeho myšlenky v naprosto diferentním poli dění. Objekt našeho dlouhosáhlého a marného přemýšlení se nám vybaví jednoduše náhodou. Něco podobného se událo na sklonku 19. století, kdy roli v tu chvíli ještě nic netušícího vynálezce ztvárnil mladý vysokoškolský tělocvikář James Naismith.

Píše se konec roku 1891 a venkovní podmínky za okny jedné sprinfieldské tělocvičny v severovýchodním americkém státě Massachusetts odrážejí charakteristické znaky geografické oblasti v tomto ročním období, totiž prosinci. Tehdy ještě ryze americké sporty, baseball, či americký fotbal, měly vzhledem ke své „outdoorové“ povaze co do herního prostředí jednoduše přestávku. Drtivá většina studentů se tak počas hodiny tělocviku musela spokojit s gymnastikou a prostnou, což vzhledem k soutěživé povaze takového národa, jakým jsou právě Američané nebylo to pravé. Nudu a nostalgii po závodění se Naismith rozhodl rozprášit experimentem, který svého času neměl obdoby. Pohledem zavadil o dřevěné koše na broskve a spouštěcí mechanismus celé události byl rázem na světě (Smith, 1998/1998).

Když přibil dva koše na broskve na deset stop vysoké zábradlí na opačných koncích tělocvičny, určil dva sběrače, kteří stáli blíko košů na žebříku a vybírali spadlé míče, a rozdělil svou třídu do dvou devítičlenných družstev, netušil, že by mohl vyvolat ve

společnosti lačné sportu téměř okamžité šílenství (Smith, 1998/1998, 8).

Myšlenka vytvořit hru, v níž je hbitost, inteligence, umění jemné obratnosti a týmová spolupráce více než hrubá síla, znamenala vedle vědeckých pokroků ostatních oblastí člověka úspěch také na sportovním poli.

Petera a Kolář (1998) vedle historických důkazů o latinskoamerických indiánech, jejichž snahou a oblibou bylo prohazování míče kruhem, upevněným vysoko nad zemí na zdi, uvádí mimojiné ovlivňující faktor vycházející z dětské hry zvané „káča na skále“, na kterou si otec basketbalu údajně v samotných počátcích vzpomněl a jejímž principem bylo: „Přesnými hody vlastním kamenem shodit kameny ostatních soutěžících, které stály na skalce, kam nikdo nedosáhl“ (Petera, & Kolář, 1998, 11). Jeden z dalších mnoha bodů samotného zrodu byla touha po vyloučení tělesného kontaktu a tím pádem největšího odlišení se od amerického fotbalu, jehož základním dogmatem je právě fyzický střet. Myšleno bylo i na odlišný pohyb po hřišti. Nezávislost pohybu, která panuje v americkém fotbale vystřídala při přesouvání se povinnost driblinku. Netrvalo dlouho a světlo světa spatřila první basketbalová pravidla, která jako článek obsahující třináct paragrafů otiskly tamní školní noviny. V dalším roce se již basketbal začal ve velkém šířit do škol po celých USA. A o tři roky později už vznikl první profesionální tým (Petera, & Kolář, 1998). Vůbec první zápas proběhl 12.prosince 1892, kdy se dvě springielské pobočky YMCA střetly v premiérově zorganizovaném duelu, který skončil dnes již utopistickým výsledkem dva ku dvěma a jemuž přihlížela zhruba stovka lidí (Smith, 1998/1998).

Téměř přes noc zapustila hra kořeny na středních a vysokých školách, kde opojení studenti volali po basketbalu na úkor všech ostatních sportů a aktivit. Začaly se formovat amatérské týmy a ligy a rozvíjelo se regionální soupeření. Hra dokonce překročila hranice pohlaví, dala dívkám příležitost, aby se nemusely bavit ryze mužskými sporty jako již zmiňovaným americkým fotbalem a baseballem (Smith, 1998/1998, 8).

Kolébku basketbalu jsou tedy již nesmazatelně Spojené státy americké, nicméně v následujícím století udeřila vlna nového sportovního odvětví také do břehů ostatních

kontinentů. Ve 20. a 30. letech zapustil oficiálně své kořeny na území Jižní Ameriky a také Evropy, na jejímž území, konkrétně pak v Berlíně v roce 1936, byla kolektivní hra s názvem basketbal poprvé zařazena do programu Olympijských her. Asijskou oponu definitivně roztáhl rok 1960 spojený s mistrovstvím světa konaným na tamní půdě. O dva roky později se dočkala také Afrika a svůj křest zažila jako poslední oblast Austrálie a Oceánie, a to až v roce 1971 (Peters, & Kolář, 1998).

2.2.1 Počátky basketbalu v ČR

První zmínky o basketbalu na našem území nalézáme v časopise Sokol, kde v roce 1898 publikoval učitel J. Klenka pravidla hry Házená do koše. První utkání však bylo sehráno až po roce 1912 v Praze. V roce 1921 vznikl společný basketbalový a volejbalový svaz, ve kterém v roce 1924 bylo registrováno asi 100 hráčů v deseti družstvech. Československo se stalo v roce 1932 jednou ze zakládajících zemí mezinárodní basketbalové federace – FIBA. Nechyběli jsme ani na OH 1936 v Berlíně, kde se basketbal stal trvale olympijským sportem (Ondřej a kol., 1987).

V současnosti je na našem území nejvyšším kontrolním orgánem Česká basketbalová federace, která řídí veškeré basketbalové dění klubového, ale také reprezentačního charakteru. Špičku ledovce v mužské složce obstarává Mattoni národní basketbalová liga, kterou v letošním roce hájí premiérově barvy 14 klubů, z toho dva slovenské (Bratislava a Levice). Ženskou kategorii reprezentuje Excelsior ženská basketbalová liga, kterou v letošním ročníku tvoří 12 týmů a je ryze českou záležitostí. Podle Tábořského je pak basketbal obecně sportovní hra brankovitého typu, v níž cíl pětičlenných družstev spočívá ve vhození míče do koše soupeře a zabránění totožné akci do koše vlastního. Proměněné střely jsou následně klasifikovány od jednoho do tří bodů v závislosti na vzdálenosti střelce od koše (Tábořský, 2004).

2.3 Obměny halového basketbalu

Život sám o sobě podléhá v průběhu ontogeneze mnoha změnám, ať už fyziologickým, psychologickým, či sociálním. Pozadu nezůstalo ani formování původního basketbalu, který během více než jednoho století dosáhl řady úprav a modifikací, což mělo za následek vznik nových sportovních her.

2.3.1 Plážový basketbal

V roce 1983 přišel Philip Bryant s myšlenkou zaměnit dřevěný povrch, basketbalovými hráči známý jako „palubovka“, za mnohem měkčí a pohodlnější písek. Stalo se tak v Americe. Konkrétně to byly sportovní prostory Gulf Shores School v Alabamě (USA). Po vzoru mnoha jiných sportů tak vznikl „beach-basketball“, jehož popularita na sebe nenechala dlouho čekat a vysloužila si zájem nejen rekreačních sportovců, ale také profesionálních hráčů basketbalu, pro které je výbornou složkou kondiční přípravy. S postupem času vznikla světová federace beach basketbalu (World Beach Basketball Association – WBBA), jež přišla s regionálním dělením jednotlivých států. V tuto chvíli je nám známo 36 oblastí, kde právě 31. region s přídomek Alpský, zahrnuje Českou republiku, Slovensko, Rakousko, Maďarsko, Německo, Lucembursko a země bývalé Jugoslávie. Rok 2011 přinesl již osmnácté konané mistrovství světa a proběhlo v kolébce beach basketbalu (Weisser, & Bělka, 2011).

Co se pravidel týká, tak počet hráčů a způsob pohybu po hřišti jsou na první pohled nejpatrnější rozdíly oproti klasickému basketbalu. Hřištěm této varianty je kruhovitě vyznačená oblast na pláži, resp. „beach“ kurt s poloměrem šesti metrů, uvnitř kterého se pomocí basketbalového míče klasických mužských rozměrů snaží jeden trojčlenný tým porazit ten druhý. Vzhledem k povaze povrchu je dribling z hlediska efektivity nulový, byť není zakázaný. Hráči si tak k pohybu dopomáhají větší četností přihrávek. Dvojtakt i pivotová noha jsou povoleny. Plážový basketbal razí pravidlo hrát v duchu fair-play, což v praxi znamená absenci člověka s píšťalkou. Fauly hlásí vždy provinivší se hráč a celý zápas zapisuje nestranná osoba. Koš je zasazen přímo uprostřed kruhu ve standardní výšce a jeho dosažení je ze všech pozic uvnitř hrací zóny klasifikováno jedním bodem. Kdo získá po vypršení hrubých šestnácti minut (2x8) více bodů, stává se vítězem. Pokud dojde k remíze, střílí každý hráč trestný hod, jejichž součet následně určí postupujícího. Pravidlo pěti vteřin je zachováno (hráč nesmí držet míč déle jak pět vteřin). Při jakémkoliv z těchto variant - porušení pravidel (osobní chyba, míč v zázemí), vstřelený koš, či trestný hod, rozehrává druhý tým kdekoliv zpoza čáry vymezující hřiště. Trestné hody se nedoskakují klasickým způsobem. Pokud hráč promění, zůstává míč v držení pro jeho tým (pravidlo „make it-take it“). Pakliže mine, dostává automaticky možnost útoku soupeř. Poslední neméně důležitou informací je hranice 4 faulů, při jejímž dosažení se hráč tzv. „vyfauluje“ (Weisser, & Bělka, 2011).

2.3.2 Streetball

Pravděpodobně nejrozšířenější odnoží basketbalu současné doby představuje pojem streetball, jehož etymologický původ rozhodně neskrývá žádné háčky. Spojení dvou anglických slov, která jsou dnes nejen v české konverzaci více než běžná, tedy „street“ (ulice) a „ball“ (míč), reflektuje v maximální možné míře vlastní projev této aktivity. Pokud bychom hledali český název pro tuto hru, v úvahu by přicházelo označení basket na ulici, 3-3 game, venkovní basketbal, pouliční basketbal, basketbal třech proti třem, 3x3, nebo jen „tři na tři“. Charakteristika této hry spočívá v hraní pouze na jeden koš a odehrává se většinou ve venkovním prostředí.

Vedle morálního, etického a výchovného charakteru začal v průběhu vývoje tento fenomén nabývat celkem pochopitelně prvky komerce, což vedlo ke zviditelnění sportovních firem a jejich výrobků. V polovině 80. let 20. století se nadnárodní kolosy jako Nike, Converse, Adidas a Reebok, staly hlavními pořadateli těchto soutěží napříč celými Spojenými státy americkými. „Firma Adidas následně jako první přišla s názvem streetball a nechala si ho zaregistrovat pod svým jménem“ (Velenský, 1999, 7).

Spontánní chování nově přichozích hráčů, kteří se v danou chvíli na daném místě rozhodnou o tom, do kolika bodů se bude hrát, kdo s kým bude v týmu a o co se bude hrát, představuje v kombinaci s nepřítomností rozhodčího a tudíž možností vlastního posuzování veškerého charakteru (fauly, zázemí, atd.) velmi silnou disciplínu pro široký okruh lidí, zvláště pak pro „děti ulice“. Právě tato skupina drží v USA prim co do nejpočetnějšího zastoupení hráčů „streetu“.

Nejde jenom o streetball, ale vlastně o veškeré aktivity, které jsou téměř ve všech městech USA nějakým způsobem vázané k venkovním hřištím, pouličním „pláckům“, k místům na parkovištích i uvnitř bloků, v parcích, před garážemi, pod mosty... a pochopitelně k basketbalovému míči a koši, či košům (Velenský, 1999, 6).

Jeho největší silou je hraní bez rozdílu pohlaví, věku, náboženského vyznání, barvy pleti, sociálního postavení a je velmi důležitou a silně respektovanou skutečností podvědomí každého Američana. Současně je určitou „přípravkou“ pro basketbalové hráče,

zvláště v zámoří. Důraz na tamní tréninkový proces a rozvoj basketbalových výkonů se totiž klade hlavně v období přechodu na střední školu. Pouliční basketbal je proto velmi často vyhledávanou variantou v honu za osvojováním stěžejních prvků této hry (Velenský, 1999).

Kdo je toho názoru, že se jedná o typické bezmyšlenkovité využití volného času zahrnující převážně americké výrostky s gangestrskými manýry, ten bude vyveden z omylu. „O serióznosti přístupu hráčů svědčí skutečnost, že většina vynikajících hráčů, kteří se nakonec prosadili v NBA, prostě basketbalem na ulici prošla. O některých hráčích se dokonce tvrdí, že do NBA byli vytaženi rovnou z ulice“ (Velenský, 1999, 7). Příkladem jsou Baron Davis, Allen Iverson, Rafer Alston, Stephon Marbury a další.

Po vzoru USA se streetball přirozeně rozšířil na ostatní kontinenty, nicméně není překvapením, že popularitou, zázemím a masovým rozšířením je v současnosti tato zámořská velmoc nedostižná a nikdo se jí v tomto směru doposud nepřiblížil. Na území České republiky má pouliční basketbalová aktivita, převážně pak u pubescentů a adolescentů, vskutku stoupající trend. Podíváme-li se však kolem sebe, jsou to právě vhodné prostory a samozná zařízení, co zde chybí (Velenský, 1999).

Marně by po dlouhé roky hledal ten, kdo by pátral po organizaci, či institučním orgánu, který tuto pouliční sportovní aktivitu drží pod svou záštitou. V současné době se ale do celé situace vložil orgán nejvyšší, tedy FIBA, a se svým sloganem „z ulice na olympiádu“ (from street to olympic) se tak patrně blýská na lepší časy.

FIBA si dala za cíl vytvořit z tohoto velmi populárního sportu, kterým si řada basketbalistů vyplňuje „hluché“ letní období mezi sezonami, olympijskou disciplínu. K tomu je ale potřeba podniknout celou řádku důležitých kroků. FIBA především musela stanovit jasná pravidla. Oproti streetbalu bude na hřišti přítomný také rozhodčí. Je nutné vytvořit strukturu soutěží, ze kterých by vycházela nominace do národních týmů. Jedním slovem se dá říci, že je nutné celé hnutí 3x3 strukturalizovat (Šenk, 2012).

Úkolem nejvyšším je dosazení tohoto sportu do programu Olympijských her. Vůbec nejoptimističtější hlasy hovoří o těch v Rio de Janeiru v roce 2016. Vedle pravidel se velmi intenzivně pracuje na vývoji speciálního povrchu, který poskytne nejvyšší možnou bezpečnost v případě deštivého počasí a měl by současně vyjít vstříc pořadatelům z hlediska mobility díky vzájemně zapadající čtvercové formě desek (Šenk, 2012).

Disciplína 3x3 nezapře svůj původ ve streetballu ani v doprovodných akcích, které ji obklopují. Během celého hracího dne je v plánu při vrcholných akcích pouštět muziku, která je cílové skupině mladých basketbalistů nejbližší – hip hop. Nejbližší plány jsou tedy jasné. Ve vzdálenější budoucnosti by pak FIBA chtěla dosáhnout oddělení hráčské základny 3x3 od klasického basketbalu. Všichni si nyní uvědomují, že je to běh na dlouhou trať a musí se začít postupnými kroky budovat postavení nové disciplíny mezi ostatními sporty (Šenk, 2012).

„Obecná charakteristika nedělá mezi basketbalem a streetballem žádné rozdíly. V obou případech se jedná o sportovní hru brankovitého typu bez speciálního hráče – brankáře“ (Velenský, 1999, 9). Jak některé názvy napovídají, jedná se o hru třech proti třem, přičemž všechny střely „v trojce“ jsou ohodnoceny jedním bodem, trojka následně za dva body. Ve chvíli, kdy obranný tým doskočí nepřesnou střelu soupeře, musí se s míčem dostat za trojkovou čáru a teprve tehdy může ohrozit soupeře útočnou akcí. Počet dosažených bodů znamenající vítězství je variabilní. Záleží převážně na standardech dané skupiny hráčů a osobních zvyklostech.

Žák (1998) uvádí, že se nejčastěji hraje do šestnácti. Oproti tomu Pokorná (1995) publikuje za vítěze ten tým, který dosáhne jako první patnáct bodů. V zámoří se pak velmi často streetball skloňuje s označením „twenty-one“, čili zápas končí při dosažení dvacátého prvního bodu. Z osobní zkušenosti jsem se ale mohl setkat také s pravidlem, kdy se hrálo do jedenácti bodů. Někdy se také setkáme s neoznačenými plochami, kde není ani trojkový oblouk, ani postranní čáry. Také v této situaci závisí vše na osobní domluvě, pravidlech a samotné „herní kultuře“ té, či oné skupiny místních hráčů. Vše tak závisí na lokálních obměnách.

Na streetballových turnajích se navíc musí celkem pochopitelně dbát na předem rozvržený časový harmonogram, který se spustí od prvního předání míče bránícím hráčem útočníkovi (zahájení utkání ve streetbalu). Ani v tomto případě neexistuje žádné globálně přijímané pravidlo a je čistě na pořadatelích, jakou maximální dobu utkání zvolí. Podle Žáka (1998) by se mělo jednat o dvacet minut, podle Pokorné (1995) dokonce pouhých patnáct minut.

Povrchy venkovních hřišť streetballu by měly být tvrdé, co nejvíce rovné a neměly by obsahovat vůbec žádné překážky. K takovým povrchům patří nejčastěji beton, dlažební kostky (turnaj Prague Street), asphalt, nebo umělé hmoty položené na těchto podkladech (Velenský, 1999). Čím dál více populárnějším se stává tartan, jehož pružnost se mezi basketbalisty stává velmi oblíbenou vlastností. „Ze všeho nejdůležitější je však skutečnost, že streetball se zde stal zcela vžitým pojmem i pro spontánní činnost zejména dětí a mládeže. Ulice se tak v Evropě stala nejenom výzvou, ale v mnoha směrech i nadějí“ (Velenský, 1999, 7). Na závěr této kapitoly, bych uvedl slova Evy Pokorné, která velmi stručně vystihují i mou představu. „V Americe patří streetball k obrázku ulice. Tři proti třem. Basketbal na jeden koš, rozpálený asphalt a hudba – Rap a Rebound“ (Pokorná, 1995, 33).

2.3.3 Wheelchair basketball

Pro osoby po těžkých úrazech, ať už pracovních, či automobilových, se v jediný okamžik mění život. Nemalou měrou přispívají do řad těchto jedinců sportovci, kteří buď přecenili své síly, nebo prováděli jeden z mnoha adrenalinových, tudíž velmi nebezpečných sportů, anebo hrála v jejich případě nejdůležitější roli obyčejná a prostá náhoda. Osudnými se ve velké míře stávají aktivity jako skoky na lyžích všeho druhu, horolezectví, skoky do vody, gymnastické prvky na trampolíně, sjezdové lyžování, motosporty, aj. Odhodlání těchto lidí po překonání svých handicapů hraničí mnohdy s chápáním nás, zdravých lidí. Jsou to převážně lidé se sportovním duchem, kteří se dokážou vzepřít osudu a nehodlají měnit svůj životní styl.

Také sportovní společnost myslí na tělesně handicapované, což vyústilo v realizaci patrně celosvětově nejrozšířenější kolektivní hry vozíčkářů současnosti. Setkat se můžeme také s pojmy basketbal vozíčkářů, či basket na vozíku. Kořeny této odnože klasického basketbalu sahají do období po druhé světové válce, kdy se poprvé objevily v rehabilitačních centrech na území Kalifornie a Nové Anglie specifické basketbalové sportovní programy. „Zakladatelem basketbalu vozíčkářů byl v roce 1946 Ludwig Guttmann, který působil v rehabilitační nemocnici v britském Stoke Mandeville“ (Táborský, 2004, 146). Na vůbec první zápas tělesně postižených basketbalistů si lidstvo muselo počkat s odstupem téměř šesti dekad ve srovnání s prvoplánovou hrou. Na jaře roku 1947 tak došlo k pomyslnému křestu, když se na území Kalifornie střetla v premiérovém duelu dvě rehabilitační centra.

Od roku 1973 je na scéně Mezinárodní federace basketbalu vozíčkářů (IWBF), která řídí veškeré soutěže a úspěšně kooperuje s již dříve zmiňovanou organizací FIBA (Škaroupka, 2011). Vedle paralympiád (olympijské hry tělesně postižených), které se konají ve čtyřletých intervalech paralelně s klasickými olympijskými hrami, mají vyznavači tohoto sportovního odvětví od roku 1960 možnost účasti na světových sportovních hrách paraplegiků, konané pravidelně v anglickém Stoke Mandeville (Kábele et al., 1991).

V tuzemských krajích se podle Kábeleho (1991) i Kudláčka (2007) ledy pohnuly v tehdejších rehabilitačních centrech Kladruhy a Hrabíně. Zlomovým rokem se pak stal rok 1987, během kterého došlo k prvnímu neoficiálnímu mistrovství ČR právě v Hrabyni. V současné době je nejúspěšnějším českým klubem celek SK HOBIT Brno, který se v aktuální sezoně účastní nejen české, ale také rakouské ligy a euroligy. Vedle nich se na domácím poli v letošní sezoně představují ještě týmy SKV Frýdek-Místek, WBS Pardubice a TJ Meta Praha (Valová, 2012).

Rozdíl mezi basketbalem vozíčkářů a basketbalem zdravé populace je na první pohled – odmyslíme-li si náhradu nohou koly vozíku – téměř minimální. Hrají dvě družstva po pěti hráčích na hřišti běžných rozměrů, dva rozhodčí v předepsaném úboru, technická zařízení a míč plně odpovídající požadavkům FIBA. Oficiální záležitosti, průběh a řízení soutěží či turnajů se rovněž nevymykají zvyklostem zavedeným v košíkové zdravých (Kábele et al., 1991, 46).

Hráči musí při hraní s míčem ovládat současně svůj vozík (rozjet se, změnit směr, zastavit). „Drží-li míč, musí po každém druhém impulzu pro pohyb vozíku nejméně jednou udeřit míčem o zem (driblink). Hráči se nesmí dotknout žádnou částí svého těla podlahy (Táborský, 2004, 144).

Kábele (1991) uvádí, že je nutné nepřehlížet tři důležité aspekty. Prvním je celková bezbariérovost sportovních hal a jejich sociálních zařízení (sprchy, šatny, WC). Druhý problémový aspekt je ve věci sociálně psychologické – mentalita postiženého člověka je pochopitelně odlišná od zdravého jedince a s tím souvisí také určité chování a jednání, zvláště ve vypjatých zápasových situacích. Jako třetí udává prvek ryze basketbalové

povahy, čili menší rychlost celé hry, nebo prodlevy v celé řadě konkrétních prvků (např. clonění). Hráči sedící na vozíku pochopitelně nemají možnost výskoku a trajektorie letu míče začíná o jeden metr níže než normálně, což logicky ovlivňuje úspěšnost střelby. Sezení všech hráčů navíc do jisté míry redukuje a popírá hráčské specializace. Zanedbatelné výškové rozdíly vedou k prosazení většiny hráčů pod košem. Pouze hrstka hráčů má díky svému somatotypu pevně přidělenou pozici. Druhou možností je ještě stupeň postižení. A právě zmiňovaný stupeň postižení je totiž neklíčovějším ukazatelem při sestavování týmu.

Účelem zdravotní klasifikace je umožnit co možná největšímu počtu tělesně postižených aktivní zapojení do basketbalu vozíčkářů. Klasifikace je svým způsobem ochranou těžce postižených, kterým dává možnost hrát basketbal vozíčkářů na nejvyšší úrovni. Rozdělení a zařazení hráčů podle objektivního výkonu by limitovalo účast nejvíce postižených. Ti by logicky byli z nejlepších družstev postupně vytlačeni a byla by jim tak uzavřena cesta mezi nejlepší (Kábele et al., 1991, 42).

Organizace IWBF vystavuje na základě lékařských dokumentací licence, které nesou číselnou identifikaci na škále od 1,0 do 4,5 právě podle stupně postižení. Zde platí, že čím horší postižení a s ním spojené funkční schopnosti a dovednosti, tím menší je kvocient. Pro mezní případy, kdy nelze jednoznačně začlenit jedince do jedné z hlavních skupin byly v roce 1988 kategorie rozšířeny o půlbodové. Každý mezinárodní tým se musí v součtu jednotlivých koeficientů hráčů na hřišti vejít do hranice 13,5. Na klubové úrovni je hranice posunuta ještě o jeden bod výše (Kudláček et al., 2007).

2.3.4 Unicycle basketball

Unicycle basketball spadá pod hlavičku organizace nesoucí jméno International unicycling federation (IUF). Na našem území má téměř nulový výskyt, nicméně v Americe jsou na denním pořádku regulérně organizované zápasy. Samotná hra vychází převážně z mezinárodních basketbalových pravidel, přesto obsahuje několik obměn.

Hraje se standartně pět na pět a hráči se po hřišti pohybují pomocí jednokolek, které mají předepsané parametry týkající se jak zhotoveného materiálu, tak velikosti

jednotlivých součástí a celkové bezpečnosti pro obě strany. Úmyslný dotek míče s nohou, nebo jednokolkou je zakázán. Hráč může přijmout balon a je „živým/aktivním“ tehdy, když jednoznačně sedí na sedačce a obě nohy má přiložené na pedálech, přičemž žádnou část těla nevyužívá k podpoře. Ve stejné poloze musí být hráč, vhazující míč ze zázemí do hřiště. Hráč nadále nesmí poskakovat (odrážet se na jednokolce) s míčem na místě. Pakliže by dribloval, je poskakování dovoleno. Je to zarážející, ale tento sport má v pravidlech také kroky. Jeden krok „v reálu“ znamená půl otočení kola, což je zdůvodněno tím, že jednou nohou docílíme pouze polovičního přetočení stupaček. Záběr oběma nohama se tedy rovná dvou krokům. Vedle této varianty se také přihlíží ke klasickým přestupkům jako je: „přespěl“, přerušovaný dribling, pětivteřinové držení míče bez aktivity, vkročení do zámezí, nebo fauly. Ty vycházejí z klasické hry a zahrnují navíc tlačení, narážení všeho druhu, podražení a držení (Dietze, & Gossmann, 2012) (Příloha 2).

2.3.5 Vodní basketbal

Pakliže byl unicycle basketbal spojením určité cirkusové koordinace a rovnováhy se známou sportovní hrou, lze s jistotou říci, že tato varianta představuje sloučení basketbalu a vodního póla. O celé aktivitě se ve svém článku rozepisuje František Táborský (2008), podle kterého jsou v tomto ohledu široké veřejnosti známé především sporty jako podvodní rugby, samotné vodní pólo, nebo podvodní hokej. V posledních letech jde však z hlediska zájmu do popředí také vodní basketbal. Jeho výskyt zahrnuje mnoho podob, především pak v Nizozemí (waterbasketbal), Itálii, Slovinsku (vodna košarka) a v USA (water basketball). Holandsku patří prim z hlediska evropského průkopnictví. Hrát se zde totiž začalo již v 70. letech minulého století. Následovala Itálie (1986) a Slovinsko (1997). Zatímco Evropané mají sjednocená národní pravidla, v zámoří platí určité regionální odlišnosti (Táborský, 2008).

Podle holandských pravidel je koš zasazen pomocí čtyř držáků na plováku (Příloha 2) o průměru jeden metr a díky přichycení ke dnu bazénu by měl vykazovat minimální známky pohybu z přednastavené vzdálenosti 2,25m od středu kratšího okraje bazénu. Obroučka koše je ve výšce 66cm ve srovnání s hladinou a podobně jako u korfbalu není součástí koše deska (proto sport nese někdy také název waterkorfbal), což umožňuje střelbu ze všech prostor bazénu. Hraje se v pěti lidech na obou stranách a na dva poločasy o délce sedmi minut. Používá se juniorský míč na vodní pólo. Funkci dresů obstarává barevná rozlišnost čepiček s viditelnými čísly (Táborský, 2008).

Slovinská pravidla udávají odlišné rozměry bazénu. Koše neplavou na plovácích, nýbrž jsou umístěny na těžkých stojanech spočívajících na dně bazénu (Příloha 2). Jejich vzdálenost od okraje je větší, a to 5m. Koš ve výšce 106cm ve srovnání s hladinou, míč má basketbalový vzor a oranžovou barvu a utkání se hraje na tři samostatné třetiny. Každá z nich končí teprve tehdy, až jeden z týmů dosáhne 21. bodu. Proměněná střela z delší, než čtyřmetrové hranice včetně znamená zisk třech bodů, ve všech ostatních body dva. Hráči mohou po chycení míče přihrát, vystřelit, nebo začít s míčem položeným na hladině plavat. Po opakovaném chycení míče je však zakázáno nadále pokračovat v pohybu. Vítězství v poměru 3:0 na třetiny znamená zisk třech bodů, 2:1 o bod méně (Táborský, 2008).

Americká verze zahrnuje vedle jiného počtu hráčů (4-6) a velikosti hrací plochy také odlišnou konstrukci koše. Ten je v drtivé většině opatřen deskou, která může být dokonce různě tvarovaná (Příloha 2). Samotný koš se navíc vyskytuje na břehu (Táborský, 2008).

2.3.6 Slamball

Co vznikne spojením hokejové tvrdosti, gymnastické akrobacie, basketbalové inteligence a americko-fotbalových „hitů“, neboli ostrých srážek obránce s útočníkem? No přece slamball! Řeč je o sportu, jež je výdobytkem nové generace. Generace, která miluje především počítačové hry a adrenalin. Svět novodobé populace nezná překážek, a tak není divu, že právě tu největší – sílu přírody, lidé jednoduše obešli. Gravitace v klasickém basketbalu zabírá zbytečné místo, společným zájmem jsou přece co nejefektivnější smeče. Zmizí-li gravitační zákon, byť jen na okamžik, zmizí nuda, kterou nemá nikdo rád, především pak američtí fanoušci. Možná právě argumenty této povahy zapříčinily zrod rychle se rozrůstajícího sportu, jehož hráčská základna vykazuje každým dnem větší a větší počet lidí.

Za člověka, který jako první přišel s myšlenkou skloubit více oblíbených sportů dohromady a vytvořit tak něco „vznešeného“ a kopírujícího svět videoher je považován Mason Gordon. Je třeba však poznamenat, že se zatím jedná o ryze zámořský sport s několika málo výjimkami. Na výskyt této aktivity v našich krajinách si budeme muset ještě počkat. Slamball nicméně dost možná určitě dokáže v budoucnu zamíchat s kartami co do popularity ve Spojených státech amerických. Současným miliardovým aglomeracím s hlavičkami NHL (hokej), NBA (basketbal), NFL (americký fotbal), či MLB (baseball), tak roste velmi silný konkurent. Tento novodobý sport vykazuje známky tvrdosti, extrému

a hlavně jednoduchosti, což jsou bez diskuzí ty nejzásadnější ingredience k tomu, jak pobavit amerického diváka (Heřman, 2011).

Široké veřejnosti se v televizním utkání představil v roce 2002. Od této chvíle přibývá vedle již zmiňované popularity především příliv sponzorů, čili peněz. To dokládá skutečnost, že během zápasů jsou k vidění loga světoznámých firem, jakými jsou Reebok, Coca-Cola, herní konzole Xbox, ale také US Army a Air force. V USA je aktuálně šest oficiálních týmů, které mezi sebou bojují o titul (Brunner, 2008).

O co vlastně jde? Pointa hry zůstává zachována, tedy prohodit co nejčteněji míč soupeřovým košem. Úspěšná střela zpoza trojkového oblouku stejně jako efektivní směr zakončená držením se za obroučku nazývaná slamdunk představuje tři body, zatímco proměněný střelecký pokus z bližší vzdálenosti posouvá tým vpřed o body dva. Hru tvoří na každé straně čtyři hráči, kteří jsou vybaveni chrániči všeho druhu. Kolena, dlaně, lokty, ramena, to všechno podléhá maximální ochraně. Bez chráničů by hráči opouštěli arénu s újmou na zdraví. Vzhledem k divoké a agresivní povaze hry je hřiště kolem dokola obehnáno průhlednou plexi stěnou, která zaručuje bezpečnost pro diváky. Její kontakt s míčem je povolen, tudíž v této hře zpravidla neexistuje nic jako „out of bounds“ (zázemí).

Vůbec nejkříčivější věci jsou systematicky rozložené čtyři trampolíny obdélníkového tvaru v prostoru pod koši a jejich blízkém okolí (Příloha 2). Ty jsou navíc lemovány žíněnkami, které představují nejen zmírnění dopadů, ale také výbornou možnost pro zmatení soupeře. Zbytek hřiště je vyplněn tvrdým povrchem, a tak pokud při přechodu do útoku při odrazu z pevné plochy útočník zvolí možnost dopadu na nepružnou žíněнку, obránce je zpravidla bez šance. Snaží-li se totiž prodat svou empatii a nachystá si „timing“ odrazu od trampolíny tak, aby docílil souběžného odrazu s útočníkem, dochází k situaci, kdy obránce předčasně plachtí vzduchem vzhůru, zatímco útočník čeká při zemi a odráží se teprve když jeho soupeř začne klesat. To ve výsledku představuje nejen nulovou obranu a jednoduché body, ale také efektivní zakončení pro všechny přítomné diváky. V obraně pracují velmi často právě bývalí strážci zadních řad amerického fotbalu, zatímco útočné akce jsou v režii bývalých profesionálních basketbalových hráčů. Slamball tak představuje jedním slovem budoucnost (Heřman, 2011) (Příloha 2).

2.4 Kultura basketbalu

V následujících kapitolách je pozornost věnována oblasti hudebního vkusu a stylu oblékání, kterým se basketbalisté prezentují.

2.4.1 Kultura

Podle Giddense představuje slovo kultura: „Hodnoty, normy a hmotné statky typické pro určitou skupinu. Podobně jako „společnost“ má i pojem „kultura“ široké použití nejen v sociologii, ale i v jiných společenských vědách (například v antropologii). Kultura je jedním z nejcharakterističtějších projevů sociálního sdružování lidí“ (Giddens, 1997/1999, 550).

Maříková (1996) je toho názoru, že to je: „Jedna z centrálních kategorií spol. věd, ve svém nejširším pojetí vyjadřující specif. lidský způsob organizace, realizace a rozvoje činností, objektivovaný ve výsledcích fyzické a duševní práce.“

Každá kultura se vyznačuje určitým společným rysem. Může to být jazyk, zvyklosti, tradice, v detailnějším případě specifické chování, společensky uznávané postoje a vyznáváný zájem k něčemu konkrétnímu. Typický styl oblékání a konkrétní hudební žánr jsou jedněmi z těch prvků, které lze neoddiskutovatelně zařadit do globální basketbalové kultury.

2.4.2 Hudba

V rytmu povzbuzujícího hip-hopu rezonujícího ze stylových sluchátek, v oblečení mnohdy nadměrné velikosti na hřišti i mimo něj, s hromadou šperků zdobících jejich outfit, nebo dechberoucí počet tetování vyobrazených na všemožných i nemožných částech těla. Vítejte ve světě pod bezednými koši. Ve světě, kde se prolíná život basketbalistů a rapperů, jež reprezentují svou kulturu.

„Hip-hop a basketbal k sobě mají hodně blízko. Když vyjdu z tělocvičny, poslouchám hip-hop. Když oni skončí práci ve studiu, jdou si zahrát basketbal,“ říká James (Jaroach, březen 2005). Typickým příkladem jsou z řad hráčů zámořská jména jako Rasheed Wallace, Allen Iverson, Ron Artest (přejmenovaný na Metta World Peace), či Shaquille O'Neal. O jejich basketbalovém umu ví ledakdo, ovšem že mají své desky, hip-hopové pořady v rádiu a alba už se tolik neví. Na opačné straně stojí například úspěšný americký zpěvák a tanečník s citem pro R&B Usher Raymond, který za 30 miliónů dolarů koupil

desetiprocentní podíl z basketbalového týmu Cleveland Cavaliers a stal se tak částečným vlastníkem. V New Jersey Nets má zase okrajové slovo nejbohatší hip-hopová hvězda světa, manžel zpěvačky Beyoncé Knowles rapper Jay-Z. V Charlotte Bobcats měl kdysi své investice další z řad amerických rapperů Nelly (Jaroch, březen 2005). Ať už je ale hudební i módní styl jednotlivých hráčů basketbalu po celém světě jakýkoliv, soudržnost basketbalu s rapem se prostě nedá zapřít.

2.4.3 Outfit a móda

Plandavé kalhoty, jejichž rozkrok se řídí podle motta čím níže, tím lépe, mikiny s hlubokými kapucemi, tepláky, šátky na hlavách, tetování, v uších sluchátka s muzikou, to vše neodmyslitelně patří ke kultuře basketbalu. Symbióza drsné rapové muziky a basketbalu je evidentní. „Styl odívání vzniká většinou spontánně a souvisí s celým životním stylem a charakterem dotyčné skupiny“ (Kosíková, 2003, 219). Podle nejvýraznějšího skupinového třídění udávaného Kosíkovou (2003), mají basketbalisté nejbližší ke skateboardistům, jejichž styl oblékání zahrnuje „Široký střih – je volnější mnohem víc, než je třeba k umožnění pohybu celého těla. Typickým oblečením jsou velmi široké kalhoty, velká volná trička, bavlněné bundy na zip a tenisky na vysokých podrážkách“ (Kosíková, 2003, 224).

Hip-hopová scéna, to není jen muzika. Hip-hop je životní styl. Je to styl chůze, mluvy, oblékání, myšlení,“ vypráví hip-hopový pionýr Kurtis Blow o kultuře, která se rodila na ulicích špinavých ghett. Ano, v těch místech, kde na koš dnem i nocí stříleli malí kluci. Dnes jsou z nich veličiny světového basketbalu (Jaroch, 2005, březen, 19).

Vliv hip-hopové kultury na basketbal je už dnes součástí seriózních sociologických studií a ne vždy je hodnocen kladně. Důvodem bývají zpravidla drogové aféry, problémy se zákony, či pouliční přestřelky, což je typický odraz amerického basketbalového prostředí, které je v tomto směru starším a mnohem okázalejším bratrem toho evropského (Jaroch, 2005, březen, 19).

Trend spočívající v nošení volných, pohodlných věcí a řetězů kolem krku údajně odstartoval sám Michael Jordan, který se na začátku kariéry takto oblékal. Tehdy za to dostával pokuty a byl braný jako rebel. Svého času nemělo něco podobného v basketbalovém světě vůbec žádnou obdobu. Michaelangelo, jak se mu mimojině přezdívalo, však měl pověst jednoho z nejdisciplinovanějších hráčů s nadpozemským darem gentlemana a obrovskou porcí osobního charakteru a respektu vůči druhým.

Nemůže být ani řeč o tom, že by měla jeho módní inovace být jen minimální spojitost s některými pozdějšími a současnými kontroverzními ikonami nejen basketbalového světa, kteří byli a jsou k vidění ve vytahaných teplákovkách (Janouch, & Ježdík, 1999).

V případě Jordana šlo z hlediska věcí, které nosil, především o byznys. V roce 1984 ho totiž oslovila tehdy rozvíjející se sportovní firma Nike, ke které si ihned vytvořil pouto a začal se vedle vlastní propagace podílet na zvýšení jejich image. Nepopsatelnou důvěru dokládá skutečnost, že nabídka společné spolupráce přišla na stůl ještě před odehráním Michaelova premiérového zápasu v nejlepší soutěži světa. Lidé z Nike přemítali nad velikou reklamní kampaní, k té ale potřebovali Jordanovo spolupráci. Ten zahájil svou první sezonu v revolučních červenočerných botách Nike Air I, což vyústilo po třech odehraných zápasech k razantnímu kroku. Bylo mu zakázáno boty používat, protože neodpovídaly ostatním částem oblečení jeho týmu. Jordan je přesto nosil dál, což komisionář a ředitel ligy David Stern nehodlal akceptovat. Za porušení nařízení ho začal pokutovat. Nejprve jedním tisícem dolarů za zápas, později to byly tři tisíce a nakonec pět tisíc dolarů. Firma Nike ihned Michaelovi nabídla, že za něj vše do poslední penny zaplatí. S nabídkou souhlasil. Nachystat takovou reklamní kampaň, která by díky zákazu od ligy přitahovala tolik pozornosti, by stála milióny dolarů. Vše fungovalo skvěle. Televizní spoty nejprve zabíraly hlavu, od které se záběr postupně přesouval směrem dolů a když najel na boty, obrazovkou začal problikávat symbol „X“ a nápis „zakázáno.“ V tu chvíli stoupal prodej přímo závratnou rychlostí. Společnost Nike z něj vytvořila produkt s nálepkou mnohamilionového prodeje jak v oblasti obuvi, tak oblečení. Boty nesoucí označení Air Jordan se tak nesmazatelně zaryly do basketbalové historie. Od počátku si vydělával mnohem více peněz mimo palubovku, než na ní (Janouch, & Ježdík, 1999).

Firma Nike na konec jeho kariéry přichystala dlouho připravovanou věc. Vznikla dceřinná společnost pod názvem JORDAN Brand a 2. března 1999 sám Jordan představil v Las Vegas kolekci sportovního oblečení a obuvi. Přesto ho tento úspěch nijak neutlumil, ani nezměnil. Naopak, poháněl ho ještě víc.

Nekupoval jsem si auta a šaty jako nováček dnes. Vždy jsem se snažil být pěkně oblečen, ale nikdy ne nejlépe. Žil jsem velmi skromně, mimo palubovku jsem chtěl zapadat mezi ostatní. Ale na ní ne. Na ní jsem chtěl vyčnívat (Janouch, & Ježdík, 1999, 9).

Po jeho vzoru se spustila vlna mnoha spolupracovních vazeb. Výsledkem jsou vlastní kolekce basketbalového, ale také outfitového zboží. Mezi neznámější basketbalové značky lze zařadit vedle doposud propírané Nike a Jordan také Adidas, který pod svou hlavičku později skoupil konkurenční Reebok. Silnou pozici na trhu má značka Converse, která je nejvíce proslulá spojenectvím s basketbalovou megahvězdou Dwyanem Wadem. Známa je také značka bývalé superhvězdy Chrise Webbera – Dada, vyrábějící především kolekce basketbalových bot a Allena Iversona, kterému byla stejně jako Jordanovi, vytvořena dceřinná společnost. V jeho případě se jednalo o spolupráci s firmou Reebok. Stephon Marbury si zase nechal zaregistrovat značku „Starbury.“ Vysokou prestiž představuje logo AND1 a jednou z vůbec nejmladších a zároveň nejoblíbenějších značek na basketbalovém trhu je v současnosti německá firma K1X.

I basketbal podléhá módním trendům. „V minulosti byla móda krátkých obepnutých nohavic, dnes je to naopak. Čím delší, tím lepší. Víc než pod kolena však nohavice jít nesmějí. Někteří hráči toto pravidlo splňují tak tak, anebo už spíše porušují“ (Jaroš, 2005, duben 8, 15). Někdy bývají součástí stylu hráče také podkolenky, neboli ponožky vytažené až do oblasti kolen.

Řada největších hvězd šokuje extravagantními účesy. Velkým hitem jsou takzvané cornrows, vlasy spletené do pramínků, jež těsně přiléhají k hlavě a občas vytváří i ornamenty. To přinesl do basketbalového světa kontroverzní Allen Iverson. Když si poprvé nechal tento účes udělat, byl to skandál. Tento účes byl v Americe spojen s vězeňskou kulturou (Jaroš, 2005, duben 8, 15).

Vedle nátepníků, čelenek a návleků na ruce, prsty i nohy všeho druhu zdobí řadu hráčů nemalý počet tetování. „Za mě tetovací móda nabírala na strmém vzestupu. Hráči si dávali na tělo vyobrazovat všechno možné: tváře a jména rodinných příslušníků, dětí a přítelkyň, různé nápisy anebo symboly“ (Hamtáček, 2005, 171).

Že má ve světě oranžového míče oblečení a hudba své normy se přesvědčil také první český v NBA Jiří Zídek mladší, který ve své autobiografické knize píše:

Letěli jsme zrovna k dalšímu zápasu a já poslouchal discmana. „Co tam máš?“ vyzvídali spoluhráči, kterým do hlav bušil hip-hop, nebo rap. Beze slova jsem sundal sluchátka a podal jim je. „Cože? Co to je?“ Kluky moje hudba vyděsila. Zkoumali, jestli můj discman není vadný a nespustila se samovolně nějaká jiná stopa. Ale nespletli se. „Wolfgang Amadeus Mozart,“ řekl jsem. Nikdo nechápal. Trenéři tuhle story později vyprávěli pořád dokola. „Vypadal tak neuvěřitelně exoticky. Osmnáct let a poslouchá Mozarta.“ A smáli se jako blázni (Hamták, 2005, 90).

Byl za podivína z východu. To byl ovšem jen začátek. Svě si na vyhlášené univerzitě UCLA vytrpěl také se svým stylem oblékání. K jednomu ze zápasů, na který museli povinně cestovat ve společenském oblečení si za účelem důstojnějšího vzhledu nechal v Čechách ušít oblek ve fialové barvě po vzoru tehdejšího hitu módy podnikatelů. Po příchodu do šatny popisuje situaci takto:

Jen jsem otevřel dveře, veškerý pohyb v místnosti ustal, ospalé oči se do široka otevřely. A vzápětí se šatna otřásla bouří smíchu. Spoluhráč Shon Traver se válel po zemi a v záchvatu smíchu brečel. A já tam stál, úplně hotový a s jasným vědomím, že po tomhle zápase oblek letí okamžitě do koše. Už jsem si ho nikdy nevzal (Hamták, 2005, 90).

V basketbale je nejrozšířenější „baggy style“, trenky spuštěné dolů, jak to jde. Jirka byl přesný opak, trenky upnuté a natažené až skoro k hrudníku. Z jeho módy byli absolutně vyřízení. V souvislosti s tím uvádí důraz na oblečení, v kterém se klub od klubu lišil. „Někde museli hráči chodit jako ze škatulky, jinde mohli vypadat jako hastroši“ (Hamták, 2005, 161). V současnosti se však nejlepší liga světa řídí zavedením pravidla dress-code, což je dodržování určitých etických pravidel ve stylu oblékání. Hráči reprezentují kvalitní soutěž, proto se při týmových přesunech a výskytu v hale musejí vzdát svých společensky nepřijatelných vytahaných teplákových a dávat najevo svůj respekt a profesionalismus

kultivovanějším oblečením. Následovníkem Jirky Zídka se stal Jiří Welsch, který svého času kulturu basketbalové mekky popsal následovně:

Diamantové náušnice a řetěz kolem krku, to je tady velká móda, směje se český basketbalista, jehož jedinou ozdobou je obyčejný snubní prsten z bílého zlata. Také za jeho časů nebyly striktní pravidla v oblékání. Potvrzuje však, co má u hráčů největší tradici. Hráči mohou chodit na utkání oblečení, jak chtějí. Já to dělám podle nálady. Někdy si vezmu oblek s kravatou, jindy slušné kalhoty s košilí, nebo jdu třeba v tepláčkách. To dělají všichni (Jaroch, 2005, duben 6, 17).

Styl je výrazem duše a ve stylu poznáme život člověka.

Seneca

2.5 Basketbalové letní kempy

Kdo to s basketbalem myslí vážně, nemůže si ve školních letech během velkých letních prázdnin dopřávat odpočinku, když ostatní soupeři pilně pracují a zdokonalují své dovednosti. Jednu z alternativ, jak využít dlouhé léto a mimosezónní herní půst představují letní basketbalové kempy. Je to jakýsi letní dětský tábor, jehož harmonogram je ale přizpůsoben konkrétnímu sportovnímu zaměření, kvůli kterému se sem ze všech koutů ČR, ale někdy i ze zahraničí lidé sjíždějí. Každoročně pořádané srazy účastníků obou pohlaví a věkového rozhraní mezi osmi až dvaceti lety představují ideální možnost, jak skloubit prázdniny s basketbalem. U nás nejznámější organizací, která je na poli účastníků od roku 1995 a se kterou mám sám několikaleté zkušenosti, je HOOP CAMPS CZ. Vedle basketu nabízí také sporty jako volejbal, fotbal, florbal, tenis, nebo badminton. Nabízené sporty a termíny podléhají pochopitelně každoročním obměnám.

Všechny námi prezentované sporty kladou náročné požadavky na sportovce a jejich komplikovaná technika nezná žádné „přírodní“ talenty. Každý skutečně dobrý hráč se musí správným základům svého sportu nejen naučit, ale i je neustále opakovat a stabilizovat. Tato možnost se naskytá na našich kempech v malých skupinách a pod špičkovým vedením, s přihlédnutím k věku a trénovanosti (Anonymous, 2012).

Každý kemp je veden trenérem s dlouholetou zkušeností práce s mládeží, kdy na jednoho trenéra připadá maximálně osm až deset dětí pro kolektivní sporty a čtyři pro tenis. Ve volném čase je organizován doplňkový program, přičemž v rámci kempu je zajištěna lékařská péče a pravidelná strava (Anonymous, 2012).

Že jde o známou věc potvrzují slova již zmiňované legendy Jiřího Zídka ml.:

Dokud mi zbývala energie a tolik mě nezaměstnávala rodina, pomáhal jsem několikrát Standovi Křiváčkovi i s jeho Hoop campy. Mládežnickými basketbalovými tábory podporovanými firmou Reebok. Měl jsem na starosti hlavně podkošové hráče, vždycky tak čtyřicet kluků a holek. Všechno, co jsem jim ukazoval, každé cvičení a drill, jsem naplno odmakal s nimi, jako bych trénoval sám. Samozřejmě jsem, coby předcvičující, nevynechal ani obávaný obraný drill Steva Lavina z UCLA. Doufám, že jim to něco dalo. Já jsem zase trochu poznal nelehké trenérské řemeslo. Často jsem se musel vracet k úplným základům, které mladým kemperům chyběly. Práci kouče jsem si ale zkusil moc rád (Hamták, 2005).

Měl jsem to štěstí se s touto osobností a průkopníkem českého basketbalu, Jiřím Zídkem ml., osobně setkat na kempu v Klatovech, kam nás přijel na dva dny pobavit, rozdat autogramy a předat své basketbalové návyky. Jeho přínos pro tuto věc je naprosto nenahraditelný a jedinečný.

Své postřehy popisuje ve svém článku také Pavel Šmíd, který v roce 2004 strávil léto ve funkci trenéra na letních basketbalových kempech ve Spojených státech amerických a ihned po svém příjezdu se neváhal se čtenáři podělit o své zkušenosti. Vedle multikulturálního složení a vysokého účastnického poplatku zmiňuje také profesionální trenérský sbor tvořený trenéry středních škol, NCAA i NBA. Události tohoto charakteru mají v Americe svou záminku. Více než finanční odměny totiž trenéry zajímá přehled o mladých, talentovaných hráčích a možnost jakéhokoliv kontaktu, který by měl za následek angažmá, či stipendium právě na jejich institutu. Nicméně lanaření a draftování je během kempu považováno za neetické. Kromě velmi „dusných“ tréninků a velmi náročných harmonogramů zahrnující několik tréninkových bloků, ocenil výukový blok

a prezentaci názorů vybraného špičkového trenéra. Za negativní pokládá pozdní ukončení denního programu (23.00 i později), nedostatečný časový prostor k regeneraci a absenci strečinku před a po zatížení. (Šmíd, 2004).

Ve srovnání s českými basketbalovými kempy mě zaujala organizace posledního dne, kdy pod názvem Revised Situation Tournament probíhal turnaj družstev skládající se z problémových situací v závěru utkání či prodloužení – blok tvořilo čtyři až pět situací, úspěšnější tým byl dán prostým součtem výher (Šmíd, 2004, 28).

2.6 Příklady mimoherních aktivit hráčů

Basketbal na nejvyšší úrovni neznamena pouze nekonečné množství protřénovaných hodin a odehraných zápasů. Znamená také prestiž, vlastní propagaci a veřejné akce pro širokou veřejnost.

2.6.1 Každý koš pomáhá (ČR)

Jak bývá u nejvyšších sportovních soutěží zvykem, i ta basketbalová má zájem o pomoc lidem, nadacím a institucím s problémy všeho druhu a snaží se tak eliminovat dopady osudu u lidí s těžkými životními situacemi.

Každý koš pomáhá je společná charitativní akce České basketbalové federace a České televize, jejímž společným hlavním cílem je dlouhodobě pomáhat lidem ve složité životní situaci, přispívat k respektování křesťanských a všelidských hodnot jako jsou zejména občanská a lidská sounáležitost a úcta ke stáří. Každý koš pomáhá je současně i název občanského sdružení, které společně cíle naplňuje. Jeho předsedkyní je paní Eva Mikulecká a členem výboru první Čech v NBA Jiří Zídek (Mikulecká, 2012).

Český basketbal se od roku 2007 jednou v sezoně sjednotí. A to doslova. Vedle zapojení samotných ligových hráčů a klubů přispívají také diváci, či rozhodčí. Výtěžek putuje k předem vytipovaným jedincům s těžkou životní situací. V roce 2010 se zapojila

také ženská nejvyšší soutěž (ŽBL), která dohromady vybrala 120 tisíc korun. Princip je následovný: za každý vstřelený bod daruje střelec deset korun (může to být ale i víc!), jejich klub přidá stokorunu. Každý rozhodčí dá 500 korun. Diváci mohou přispět prostřednictvím známých dárcovských esemesek, které zatíží konto dvacetisedmi korunami. Jenom za první tři ročníky se vybralo 844 545 korun. Basketbalová charita našla svou partnerskou akci i ve volejbale, kde nese název Každá smeč pomáhá. V lednu roku 2010 se uskutečnil její první ročník (Koten, 2010). Snahou je vybrat takové děti, které sportují, ale ztratily rodinu. A tím pádem je nemožné je udržet u sportu, protože ať už je převezme kdokoli, nemá šanci jim sport hradit, uvedla Eva Mikulecká, předsedkyně občanského sdružení každý koš pomáhá (Žehanová, 2009).

Ve zmiňované autobiografii Jiřího Zídka zjistíme, že dávno před touto akcí proběhly pokusy o dobročinnost s basketbalovou stopou. Jirka během angažmá v zámoří využíval volno mezi sezonami návštěvou pražské nemocnice v Motole, kde rozdával dárky dětem s poruchou krvevotvorby. V roce 1998 pak společně se Stanislavem Křiváčkem a sdružením HAIMA uspořádali průkopnickou akci nazvanou Hvězdy proti leukémii. „Do haly na Vinohradech jsme pozvali známé a úspěšné sportovce, kteří spolu sehráli exhibiční basketbalový zápas. V přestávkách soutěžili s dětmi z Motola a program uzavřela dražba cenných sportovních relikvií, suvenýrů a kreseb léčených dětí“ (Hamták, 2005, 173). Celá akce se zopakovala celkem pětkrát a mezi hosty byli osobnosti typu Michala Ježdíka, Ludmily Formanové, Tomáše Rosického, Martina Doktora, nebo Dominika Haška. Dražba přinesla své ovoce. Jak by taky ne, když se v ní objevila hokejka Haška, se kterou chytal finále Stanley Cupu 1999 proti Dallasu, podepsaná čepice od Pelého, podepsaný fotbalový dres Realu Madrid, nebo megabota Shaqa O'Neala (Hamták, 2005).

2.6.2 NBA Cares (US)

Z kolektivní smlouvy hráčů s vedením soutěže vyplývá, že každý hráč se za sezonu musí zúčastnit šesti veřejných akcí jménem svého klubu. Právě charitativní akce a přispívání různým občanským organizacím budí dobrý dojem a klub a hráči tím vlastně vracejí to, co jim dává místní komunita a fanouškové. Bez nich a bez diváků u televizí by nebyli nikým a neměli nic (Hamták, 2005, 160).

Vypadá to jako paradox, když jeden z hráčů tmavé pleti předává v rámci veřejné Vánoční klubové akce dárek druhému afroameričanovi ve značně zbídačeném stavu a potrhaných nuzných šatech. Ještě pár měsíců zpátky žili de facto ve stejných podmínkách. Příběhy, kdy hledači talentů vytáhli šikovného kluka s velkým herním potenciálem a darem od boha přímo z ulice, nemusíme hledat jen v Hollywoodských filmových šanonech. Jejich jediným majetkem je mnohdy pouze samotný míč. Říká se tomu „american dream“. A je to jeden z důvodů, proč být velkorysý. Lidem okolo osud nenadělil, a tak mnohdy nepoznali a ani neponají nic jiného než chudobu. Hráči ano, proto se k těmto promočním událostem hrdě hlásí a jsou rádi, že mohou široké veřejnosti alespoň o svátcích naplnit žaludky teplým jídlem, nebo vykouzlit úsměvy na tváři dětem. Nemocným, ale i těm, kteří pocházejí ze sociálně slabších vrstev a dárky jednoduše nemají šanci dostat. Vedle Vánočních akcí a týmových návštěv různých nemocničních oddělení nemůže chybět pro američany vsutku typické slavení dne díkuvzdání, při jehož příležitosti se basketbaloví hráči navlečou do řeznických úborů a rozdávají kolemjdoucím symbol této události, totiž vykuchaného krocana.

Ani při ohromných příjmech to není jejich povinností, přesto to mnozí hráči NBA dělají. Zakládají nadace, díky svému jménu získávají peníze, tisíce dolarů věnují na dobročinné účely ze svého. Prostě se snaží udělat něco pro ty, kteří neměli tolik štěstí, a pro ty, kteří jim chodí fandit. Shaq O'Neal nechal opravit pouliční hřiště, na kterém vyrůstal, a zasadil se o větší počítačovou gramotnost dětí z inner cities. Další hráči včetně bývalých partáků z UCLA, dávají na speciální účet nějakou částku například za každý svůj doskok v NBA (Hamtác, 2005, 172).

Takový Michael Redd nechal dokonce pro svého otce, který je kněz, postavit v jedné ze čtvrtí kostel. Jiří Zídek ve své knize uvádí, že při podpisu smlouvy si nechal záměrně navýšit návštěvu veřejných akcí na dvojnásobek, tedy dvanáct. Navštěvoval nemocnice nebo školy, vyprávěl s dětmi, které za správné odpovědi na různé otázky dostávaly lístky na zápasy a suvenýry. Jindy se zase podílel na stavbě domu pro sociálně slabé, pomáhal s basketbalovými kempy pro sociálně slabé a o Vánocích nosil dětem dárky

do nemocnice (Hamták, 2005). Organizují se také tzv. drillly – krátkodobé basketbalové akce s dětmi pod vedením profesionálních hráčů. Ty vedle tréninků naslouchají nejen historkám o slávě, ale také o těžké dřině a trnité cestě na vrchol. Hráči zdůrazňují důležitost školního prospěchu, dobrého chování a nulové kriminality. Každý z hráčů se k dobročinným akcím staví podle svého.

NBA Cares je společenství celé ligy, které apeluje na důležité sociální elementy jako je vzdělání, rozvoj dětí a rodin, nebo zdraví. Soutěž a všechny týmy v ní obsažené podporují širokou škálu programů, partnerství a vlastní iniciativy, usilující o pozitivní dopad na děti a rodiny ve všech sférách. Od října roku 2005, kdy byl celý program zahájen, bylo pro charity vybráno více než 190 milionů dolarů. Dále bylo vykonáno 1.9 milionů hodin praktických činností a postaveno více než 700 míst, ve kterých našly rodiny s dětmi své útočiště, svou práci a své zázemí (Howard-Cooper, 2012).

2.7 Životní dráha

Život sportovce vykazuje ve srovnání s běžnou populací široké spektrum diferencí. Řada profesionálních sportovců neskrývá při rekapitulaci své kariéry nadšení z toho, že konečně přichází doba, kdy budou mít čas na obyčejné věci. Na věci, které jejich doposavadní život vlivem profese postrádal. Životní dráha, na kterou se zpravidla v útlém dětství tito lidé vydali, obsahuje peníze, nekonečné cestování, poznávání jiných kultur, zdravý způsob žití a mnohdy slávu. Na straně druhé ubíjející stereotyp typu trénink, jídlo a spánek. Opakující se cyklus každodenního harmonogramu, kdy jeden den je jako druhý. Společné chvíle a zážitky s přáteli, všední starosti a program svých vrstevníků jsou tím, co je míjí velkým obloukem. Ne nadarmo se říká, že každá věc má své pro i proti. Z hlediska sociologie rozlišuje Kubátová (2009) životní dráhu na čtyři základní dimenze, a to délku, výšku, šířku, hodnocení a význam. Délku představuje čas, počínající narozením a končící smrtí, kterému se říká biografický. Výšku lze chápat jako dosažení určitého sociálního statusu, neboli umístění na společenském žebříčku. Šířku reprezentuje vedle obývaného fyzického a geografického prostoru také šířka aktivit, výše znalostí, dovedností a zájmů. Hodnocení a význam jsou položky spjaté s hodnocením ostatních lidí a samozřejmě sebehodnocením (Kubátová, 2008). Podle Kubátové je životní dráha pojímána jako: „Trajektorie člověka v sociálně-historickém prostoru a čase, jako sled změn sociálního postavení a rolí jednotlivce“ (Kubátová, 2008, 34).

2.8 Illusio

Čím to, že si míč do ruky vezmou lidé, jejichž životní statusy zaujímají naprosto opačné pozice a kteří si vzájemně oponují v drtivé většině svých názorů? Může za to „illusio“. Latinské slovíčko, které znamená „být ve hře“, nebo také brát danou aktivitu seriózně. Způsobuje zaujetí pro určitou věc, přesvědčení, že něco stojí za námahu. A tak v případě dvou odlišných lidí existuje něco jako tichá dohoda, která obsahuje jejich shodnutí se na tom, že o věci, které jsou na onom pomyslném hřišti v sázce, stojí hrát. Ve hře bývá pocit vítězství, pocit dočasné dominance, získání respektu a uznání, mnohdy finanční ohodnocení, nebo jen motivace (Bourdieu, 1994/1999). Hráč, který inklinuje k basketbalu, respektuje jeho psaná i nepsaná pravidla, vnímá jeho kulturu a určitý řád této hry. Je to díky jeho zájmu, který pokud člověk nemá, upadá do světa lhostejnosti, ve kterém je mu vše jedno a postrádá faktor zaujetí a motivace.

3 CÍLE A HYPOTÉZY

3.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem práce je determinovat strukturu dne u hráčů basketbalu.

3.2 Dílčí cíle

- Všeobecné porovnání amatérských hráčů s profesionálními hráči
- Zmapovat délku času, strávenou jakoukoliv formou fyzického tréninku
- Porovnání s obyčejnou populací

3.3 Hypotézy k časovému snímku dne během pracovních dnů

- 1) Profesionální hráči stráví více než 17% dne fyzickým tréninkem.
- 2) Amatérští hráči stráví v hospodě více času, než profesionální hráči.

3.4 Hypotézy k časovému snímku dne během víkendových dnů

- 3) Délka spánku je u obou skupin podobná, nebo se zanedbatelnými rozdíly.

3.5 Hypotézy

- 4) Amatérští hráči celkově trénují méně než profesionální hráči.
- 5) Alespoň 50% respondentů vstává v pracovních dnech před půl osnou ranní včetně a v mimopracovních dnech alespoň 50% po půl deváté včetně.

4 METODIKA

4.1 Charakteristika a popis výzkumného souboru

Předmětem mého výzkumu byla struktura dne basketbalistů. Při výběru zkoumaného vzorku jsem vycházel ze své hráčské role, známostí v basketbalovém prostředí a působení ve dvou týmech, což mi poskytlo širokou paletu získaných dat. Díky skutečnosti, že jde o geograficky vzdálená města, z nichž je jedno z Čech a druhé z Moravy, shledávám výsledky výzkumu za patřičně nezaujaté a mnohem obecnější, než-li v případě zahrnutí hráčů jednoho konkrétního týmu. V případě profi hráčů byly zastupeny čtyři odlišné kluby. Soubor respondentů tvořilo patnáct hráčů z dvou druholigových basketbalových klubů a sedm profesionálních hráčů, mající basketbal jako svou profesi. Celkem tedy dvacet dva osob ve věkovém rozmezí od 19-ti do 33 let.

Všechny osoby byly seznámeny s cílem výzkumu, souhlasili s participací (Příloha 1) a s využitím shromážděných dat pro výzkumné účely.

4.2 Metoda výzkumu – časový snímek dne

Klíčovou roli v mém výzkumu sehrál časový snímek dne. Ten je podle Maříkové (1996) metodou spadající pod samostatnou skupinu techniky sběru informací a představuje časový popis činností založený na sebezpozorování. Na základě obecných pravidel, jakými jsou intervaly v pravidelném časovém rozmezí, zvláštní vyhrazení pro den v týdnu a víkendový den, jsem v programu Microsoft Office Word 2007 vytvořil předpřipravenou strukturu tří dnů (Příloha 3), z nichž dva sloupce patřily vybraným dnům v týdnu a jeden připadal podle výběru na sobotu, nebo na neděli. Po vzoru, který udává Friedlanderová a Tuček (2000) jsem ke každému z prvních řádků daného dne vepsal čas 3.00, kterým tedy den oficiálně začínal. S každým dalším řádkem jsem se posunul o třicet minut, dokud jsem se opět nedostal k času 3.00. Jeden den tedy tvořilo čtyřicet osm řádků.

Vzhledem k praktičnosti jsem na jednu stranu vložil vedle sebe šablony dvou sloupců, které reprezentovaly dva pracovní dny a na druhou stranu šablonu pro víkendový den. Takto upravené časové snímky jsem nechal okopírovat a zašel s nimi do týmové šatny, kde jsem je osobně předal spoluhráčům a vysvětlil jim instrukce k zapisování. Každý hráč si mohl zvolit záznamové dny, ve kterých bude mít zápisový arch po celou

dobu u sebe. Jediným závazkem však bylo, že budou splňovat pravidlo 2+1. Jakmile měl dotyčný splněno, papír s výsledky mi přinesl na trénink. V případě čtyř respondentů z řad profesionálních hráčů, jsem celou věc vzhledem ke vzdálenosti řešil zasláním časového snímku dne v elektronické podobě na jejich e-mail.

4.2.1 Časový snímek

S myšlenkou zapisovat aktivitu jedince v průběhu celého dne přišel poprvé inženýr samouk Frederic Taylor. Ten se zaměřil na zefektivnění činností dělníků ve výrobě, u kterých vypořádal enormní rozdíly v pracovních výsledcích a řadu zbytečných úkonů týkajících se méně výkonných zaměstnanců. Metodu měření a zkoumání svojí práce nazval Časové a pohybové studie. Jeho systém vědeckého řízení zahrnuje šest důležitých bodů, jejichž produktem byl téměř vždy zřetelný nárůst vykonané práce. Slabá stránka věci spočívala v jednotvárnosti a mechanizaci práce, což vedlo k zaměstnanecké frustraci, vyčerpání a následným odchodům pracovníků z mechanického průmyslu. Tento model se objevil také ve Fordových závodech a připoutal Leninův zájem a ocenění. V roce 1911 se Taylor dokonce hájil z nařčení, že je nepřítelem dělníků. Sám se však považoval za jejich přítele a trval na tom, že jim ulehčil práci. V současné době jsou prvky vědeckého řízení využívány v tréninku vrcholových sportovců, nebo při automatizaci výrobního procesu (Bělohávek, 1994).

4.3 Pilotní studie

Nejdůležitější otázkou, kterou jsem si před samotným výzkumem pokládal bylo rozmezí časových intervalů v mnou předložených snímcích. Plánovaný rozestup po patnácti minutách počas čtyř pracovních a dvou víkendových dnů by mi však drtivá většina spoluhráčů nevyplnila a účast na mém projektu by odmítli. Pakliže jsem chtěl získat nějaká data, nezbývalo mi nic jiného, než prodloužit prodlevy a ubrat z požadovaných výzkumných dnů. Navrhl jsem tedy dva dny v týdnu a jeden den o víkendu. S touto variantou už souhlasili všichni respondenti, které jsem hodlal oslovit.

Podle Maříkové (1996) je vhodný minutový, pětiminutový a také desetiminutový vzorec. U půlhodinové varianty zpochybňuje přesnost a označuje ji za nedostačující. Pro účely mé bakalářské práce je však výzkum dostačující.

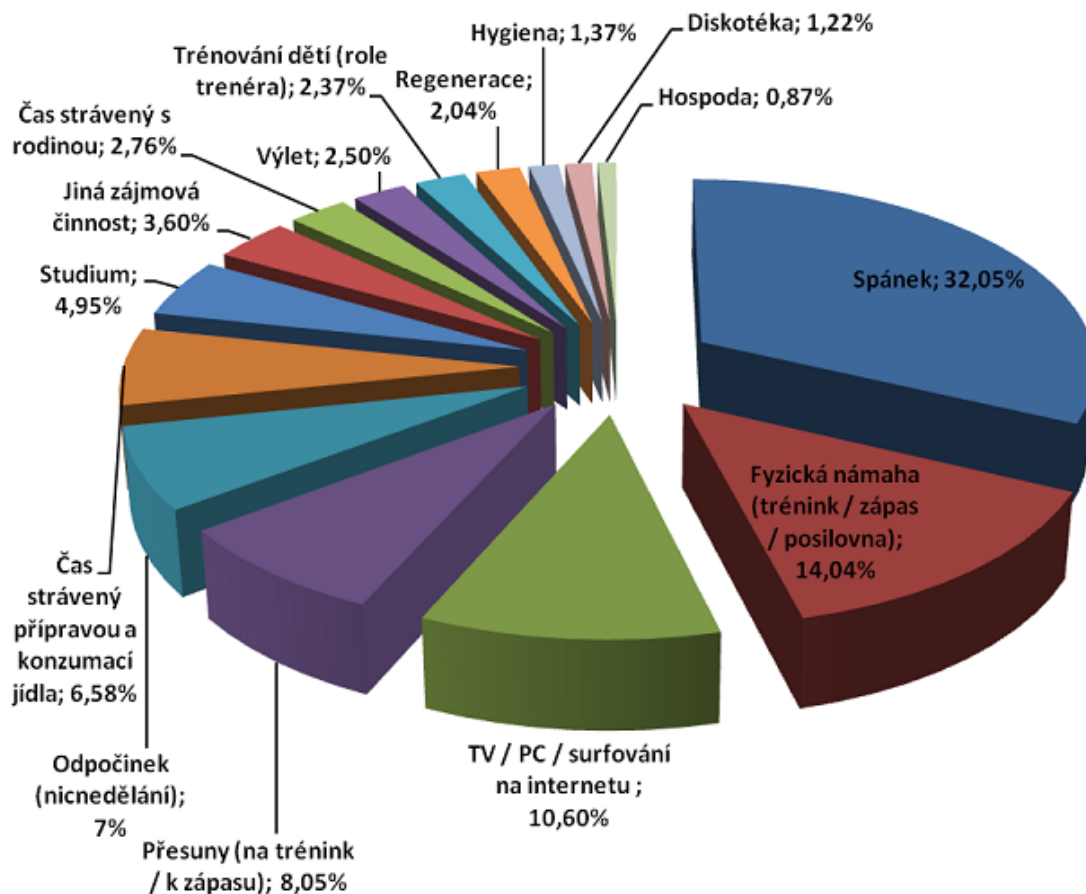
4.4 Statistické zpracování dat

Po navrácení všech vyplněných snímků jsem přistupil k matematicko-statistickému zpracování dat. Každý snímek jsem zpracovával zvlášť a jeho obsah jsem zaznamenával do čtyř rozdílných skupin. Rozlišoval jsem, zda šlo o amatérského, či profesionálního hráče a také zda je vyplněný sloupec dnem v týdnu, nebo víkendovým dnem. Všechny aktivity jsem přepočítával na minuty a dané množství připisoval do příslušných kolonek. Ve výsledku jsem dostal několik proměnných, což byly aktivity zaznamenané drtivou většinou respondentů. Po sečtení všech minut, které prezentovaly určitou konkrétní aktivitu, jsem číslo vydělil celkovým počtem minut zahrnujícím jak dobu výzkumu tak počet respondentů. Výsledek jsem přečetl na procenta a s pomocí programu Microsoft Office Excel 2007 jsem postupně začal vyplňovat graf znázorňující dvacet čtyř hodinovou smyčku. Ještě před zpracováním výsledků jsem si stanovil několik hypotéz, na které bych měl po zpracování dat dostat odpovědi.

5 VÝSLEDKY

5.1 Časový snímek dnů v týdnu

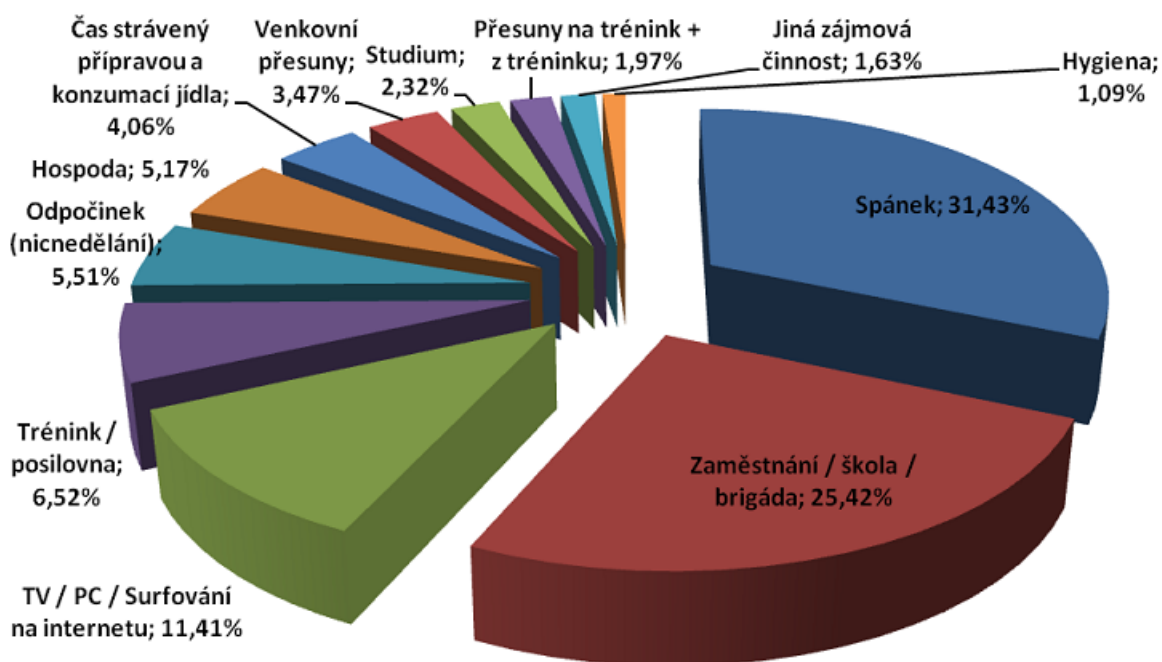
Hypotéza č.1 – Profesionální hráči stráví více než 17% dne fyzickým tréninkem

Obrázek 1. Profesionální hráči během pracovních dnů (procentuální vyhodnocení)

Předpokládal jsem, že hráči, pro které je basketbal povoláním, stráví pohybem více jak 17%. Toto číslo představuje čtyři hodiny z celého dne. Podle výsledku je patrné, že hypotéza byla vyvrácena. Jakákoliv forma fyzické námahy sice zaobírá druhou nejdelší aktivitu během těchto dnů, nicméně se sotva přehoupá přes 14%, což v přepočtu na čas znamená zhruba 3 hodiny a 20 minut. Ukázalo se, že nejvíce času zaobírá spánek, který tvoří téměř třetinu času z celého dne. Mohlo by se zdát překvapující, kolik času stráví profesionální hráči během dne jednotlivými přesuny k zápasům a tréninkům. Z výsledků je patrné, že tato složka zabírá nezanedbatelný čas a také čtvrtou nejdéle probíhající aktivitu. V přepočtu na čas jsou to téměř dvě hodiny. Na samém chvostu je pak návštěva diskoték.

Hypotéza č.2 – Amatéřští hráči stráví v hospodě více času, než profesionální hráči

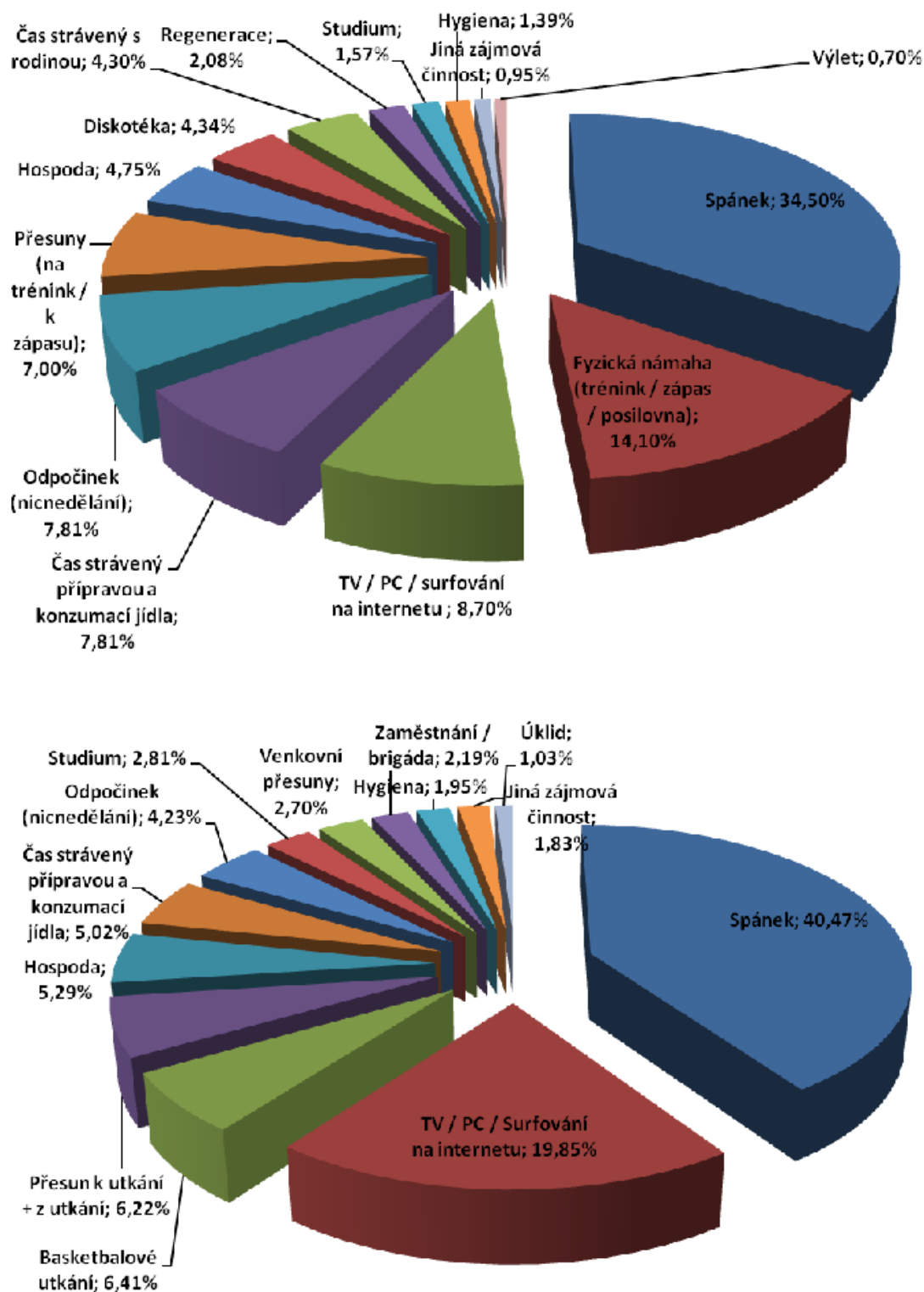

Obrázek 2. Amatéřští hráči během pracovních dnů (procentuální vyhodnocení)

Předpokládal jsem, že amatéřští hráči tráví od pondělí do pátku v hospodě více času v porovnání s profesionálními hráči. Při srovnání s Obrázkem 1 lze konstatovat platnost stanovené hypotézy. Zatímco tato skupina měla danou aktivitu z hlediska zápisu jako šestou nejdelší s průměrem 5,17%, druhá strana v tomto režimu dne hospodu téměř nenavštívila a s 0,87% stráveného času z celkových dvaceti čtyř hodin obsadila tato složka poslední místo. Lze si všimnout, že i zde má nejdelší časové zastoupení spánek, který v kombinaci se zaměstnáním, školou, či brigádou vyplňuje této skupině více než polovinu dne. Přesuny za basketbalem tvoří v tomto případě zanedbatelné číslo, zatímco samotná fyzická námaha činí v přepočtu na minuty téměř devadesát čtyři minut a drží čtvrtou nejdéle vykonávanou aktivitu během pracovních dnů u amatérských hráčů. Z výsledků je patrná také velmi častá práce s elektrotechnikou, ať už se jedná o počítač, nebo televizi. Toto zastoupení zaobírá třetí nejprovozovanější činnost. Vůbec nejkratší čas reprezentuje hygiena, kterou amatéřští hráči stráví v průměru 1,09% v pracovních dnech.

5.2 Časový snímek víkendových dnů

Hypotéza č.3 - Délka spánku je u obou skupin podobná, nebo se zanedbatelnými rozdíly

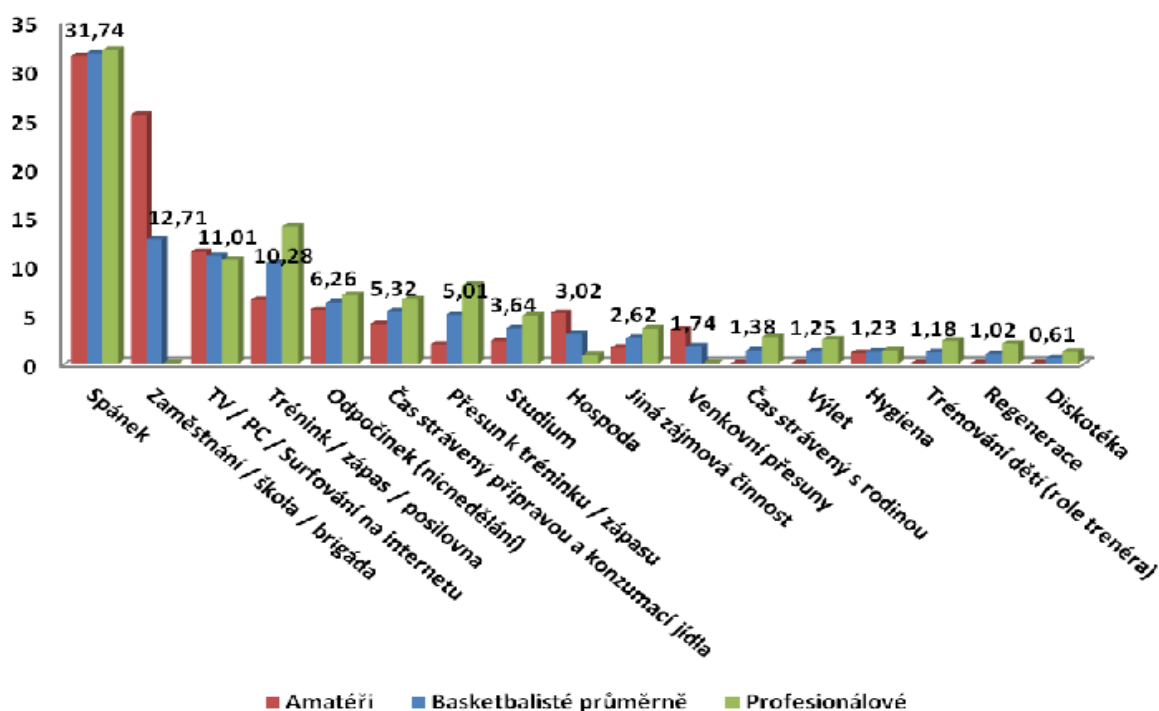

Obrázek 3. Porovnání časových snímků během víkendu (procentuální vyhodnocení)

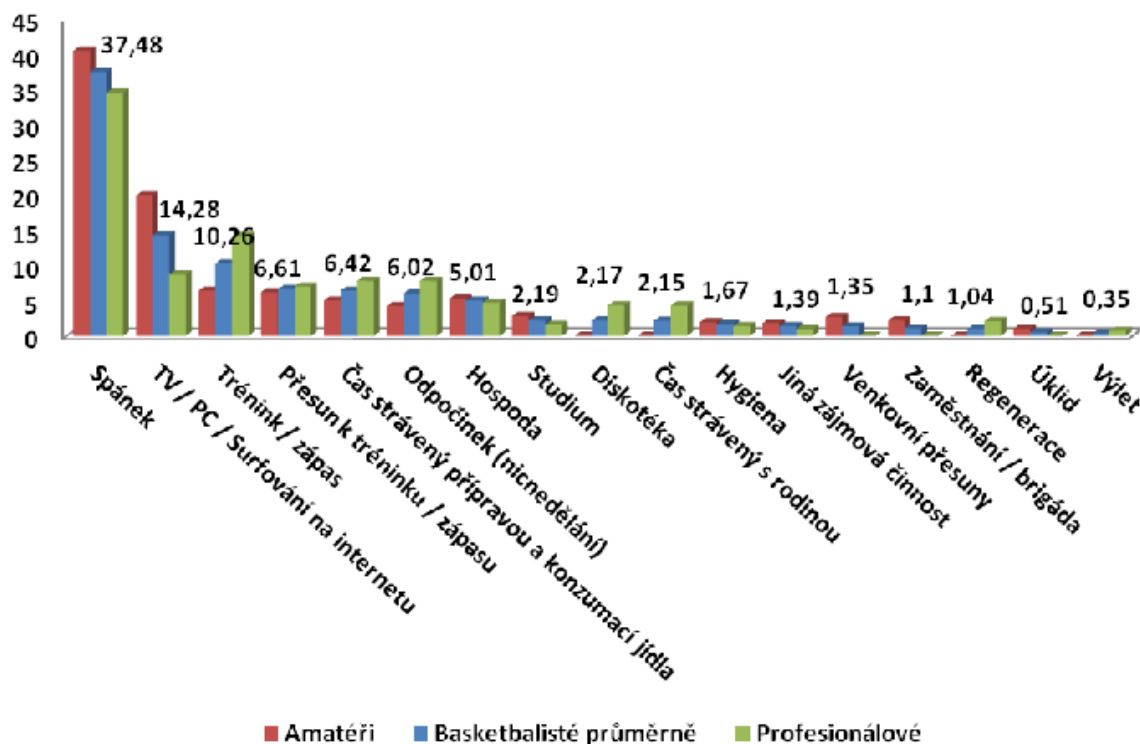
Předpokládal jsem, že se skupiny nebudou v délce spánku v rozmezí soboty a neděle příliš lišit. V obou případech představuje složka spánek nejdelší stav z hlediska času. Horní část prezentuje režim profesionálních hráčů, pravá část režim amatérských hráčů. Ačkoliv vypadá rozdíl 5,97% nepatrný, představuje plných 86 minut, což v oblasti spánku rozhodně nelze považovat za zanedbatelné číslo. Na základě těchto čísel lze konstatovat vyvrácení hypotézy. Při porovnání obou grafů lze vidět diametrálně odlišné pohybové složky. Zatímco amatérští hráči v mimopracovních dnech hrají pouze zápas, jejich oponenti chodí do posilovny, trénují a ještě absolvují utkání. Velké časové zastoupení stále drží využití elektrotechniky, a to u obou skupin. Do popředí se například u profesionálních hráčů dostala návštěva hospod, ve kterých se během dnů v týdnu téměř neobjeví. Celkem vysoké číslo představuje v případě amatérských hráčů odpočinek, zatímco profesionální hráči stráví po nejčastějších aktivitách jako je spánek, fyzická námaha a využití elektrotechniky celkem značnou dobu konzumací a přípravou jídla.

5.3 Časový snímek průměrně

Hypotéza č. 4 - Amatérští hráči celkově trénují méně než profesionální hráči

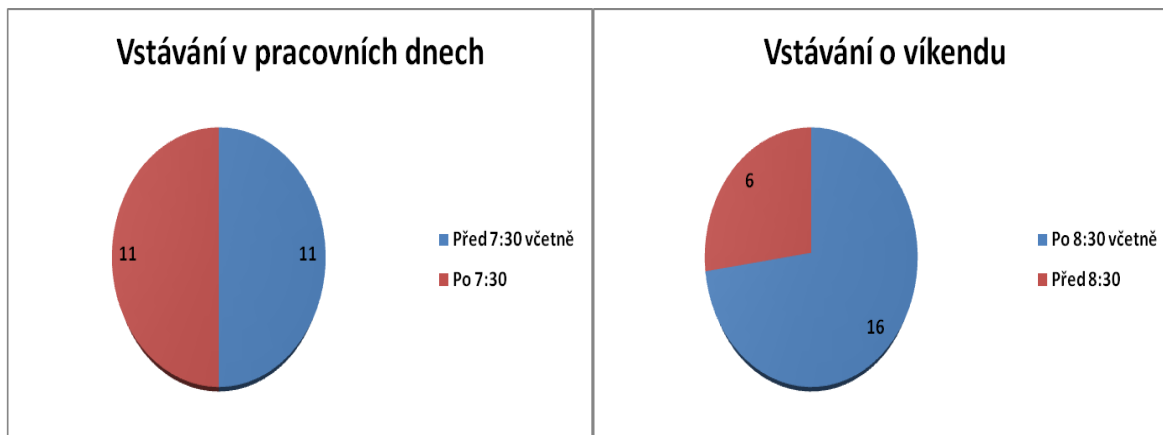
Obrázek 5. Průměrný režim pracovního dne basketbalistů s vyznačeným časovým průměrem daných aktivit zahrnující obě skupiny a jejich srovnání při délce vykonávání jednotlivých aktivit (procentuální vyhodnocení)

Obrázek 6. Průměrný víkendový režim dne basketbalistů s vyznačeným časovým průměrem daných aktivit zahrnující obě skupiny a jejich srovnání při délce vykonávání jednotlivých aktivit (procentuální vyhodnocení)

Předpokládal jsem, že doba strávená jakoukoliv formou fyzické námahy (trénink, zápas, posilovna) bude u amatérských hráčů podstatně kratší, než u profesionálních hráčů. Obrázek 5 dokazuje a potvrzuje platnost stanovené hypotézy v rámci pracovních dnů a z výsledků obrázku 6 lze vyvodit platnost stanovené hypotézy v rámci víkendových dnů. V prvním případě můžeme pomocí obrázků 1 a 2 zjistit, že rozdíl mezi oběma skupinami činí 7,52%, což představuje 108 minut. V tom druhém dopomůže obrázek 3, ze kterého vychází rozdíl 7,69%, tedy 111 minut. Podstatnou roli hraje v první řadě spánek, dále zaměstnání nebo školní účast a využití elektrotechniky. V popředí se zpravidla vždy drží ještě příprava a konzumace jídla společně s odpočinkem a přesuny. Naopak zanedbatelná čísla reprezentují činnosti jako je hygiena, výlet, úklid, regenerace a jiné zájmové činnosti.

Hypotéza č.5 – Alespoň 50% basketbalistů vstává v pracovních dnech před 7.15 včetně a více jak 50% vstává o víkendu po 8.30 včetně

Obrázek 7. Porovnání doby vstávání v obou obdobích (číselné vyhodnocení)

Předpokládal jsem, že alespoň 50% respondentů vstává v pracovních dnech před půl osmou ranní včetně a současně že si mimo pracovní dny přispí nejméně do půl deváté alespoň 50% z 22-ti sledovaných. Průměrné vstávání basketbalistů pak připadá na 7.18 v pracovních dnech a 9.13 v mimopracovních dnech. Na základě výsledků lze konstatovat platnost stanovené hypotézy.

Výsledky zahrnující průměrné vstávání zakotvily na čase 7.18 pro dny v týdnu a 9.13 o víkendu. Při srovnání s Friedlanderovou a Tučkem (2000) dojdeme k závěru, že v obou kritériích zaostávají jak za zaměstnanci, podnikateli, studenty, tak i za důchodci. Patří jim tedy v tomto ohledu nelichotivá poslední příčka. Je potřeba si však přiznat, že výsledky jejich výzkumu s největší pravděpodobností podléhaly mnoha konkrétnějším ukazatelům jako je například větší počet respondentů, více dnů podrobených výzkumu a především konkrétnější časový snímek založený na kratších intervalech, než je 10 minut.

6 ZÁVĚRY

Tato práce byla zaměřena na životní styl basketbalistů. Hlavním cílem bylo determinovat strukturu dne u hráčů basketbalu. Dílčími cíly bylo porovnání amatérských hráčů s profesionálními hráči, zmapování délky času, stráveného jakoukoliv formou fyzického tréninku a také všeobecné srovnání s ne-basketbalovou populací.

Při zpracovávání časových snímků jsem získal několik proměnných, které měly zpravidla zastoupení jak v řadách amatérských, tak profesionálních hráčů. Našlo se však několik aktivit, které jedna, či druhá skupina v daném období vůbec neuvedla. Tři profesionální hráči praktikují během pracovních dnů trenérskou profesi, když vedou tým čtrnáctiletých chlapců. Po tréninku, či zápase absolvují regenerační procedury, které u druhé skupiny hráčů také chyběla. Naopak amatérští hráči zapisovali zaměstnání, či brigádu. V pracovní dny tato složka tvořila celkem pochopitelně druhou nejzastoupenější aktivitu z celého dne. Pro profesionální hráče je však basketbal povoláním, proto bychom tuto položku v jejich snímcích, potažmo výsledcích hledali marně. Důležitým aspektem je skutečnost, že amatérští hráči sehrávají svá utkání pouze a jenom o víkendech. Zpravidla v těchto dnech tedy netrénují, mají buď zápas, nebo volno. Jejich kolegové hrají kdykoliv, bez ohledu na den, stejně tak trénují.

Celkově se v grafech promítly veškeré přirozené činnosti jako spánek, hygiena, konzumace jídla, odpočinek nebo zaměstnání. Díky sportovnímu založení také doba tréninku, přesuny na zápas nebo ze zápasu, ale také osobní využití času, jako je návštěva diskoték, hospod, anebo sledování televizních programů a práce s počítačem.

V dílčích cílech se podařilo splnit zajištění všech dotazovaných bodů. Díky přehledným grafům obou skupin, které jsou navíc rozděleny na pracovní a mimopracovní dny, lze snadno porovnat kteroukoliv aktivitu mezi oběma stranami. Došel jsem také k výsledkům, které potvrzují, nebo vyvracejí mé předem stanovené hypotézy. Čas strávený tréninkem, zápasem, nebo posilovnou vyzněl dle předpokladů lépe pro hráče, kteří mají basketbal jako zaměstnání. Tento ukazatel však záhy vyvrátil mou hypotézu o celkovém času stráveném právě v jejich případě touto aktivitou. Stejně byla překvapující odlišnost délky spánku v komparaci obou skupin. Zjistil jsem také průměrnou dobu vstávání, kterou jsem porovnal s širokou ne-basketbalovou veřejností.

Pakliže bych výzkum dělal příště znovu, trval bych rozhodně na zkrácení časových intervalů, které jsou stěžejní pro prokazatelně důvěryhodné a detailní výsledky. Součástí takto rozsáhlého výzkumu by se muselo zúčastnit více než dvacet dva hráčů a musela by se zajistit jejich ochota pečlivě, pravdivě a pravidelně zapisovat vykonávanou aktivitu. Pravděpodobně by k celé věci přispěla určitá finanční odměna a jiné motivační faktory.

7 SOUHRN

Tato bakalářská diplomová práce je zaměřena na oblast basketbalového životního stylu v rámci sociologického, ale také sociokulturního pojetí. Dále je uvedena historie basketbalu, jeho kulturní aspekty, letní basketbalové kempy, basketbal jak ho známe, ale i řada jeho variant, jež si jeho zastánci a společnost v průběhu doby vymysleli a začli praktikovat. Smysl hry zůstal vždy zachován a s ním i drtivá většina pravidel. Změně podlehl buď způsob pohybu po hřišti, anebo povrch. I to je známka toho, že se basketbal stal srdeční záležitostí milionů lidí po celém světě a je natolik populární, že mu jeho oblíbenci vymýšlejí další a další formy. Basketbal se pro ně stal vášní a životním stylem. Mnohdy se oblékají basketbalovým stylem, poslouchají patřičnou hudbu s ním spojenou a vyhledávají basketbalové značky. Hrají basketbal v létě pod širým nebem na rozpálené antuce nebo v zimě uvnitř haly, na tvrdém povrchu, ve vodním prostředí nebo na písčitém propadajícím se prostředí. Hrají ho i paraplegici, kteří si k pohybu dopomáhají invalidními vozíky.

V rámci výzkumu jsem oslovil řadu druholigových hráčů a také několik profesionálních basketbalistů, kteří mi pomohli zrealizovat hlavní cíl a dílčí cíle celé práce.

Ze zjištěných výsledků vyplývá, že basketbalista stráví nejvíce času ze dne spánkem, jež je následován sledováním televize společně s užíváním počítače a třetí nejčastější aktivitu představuje fyzická námaha, tedy trénink, posilovna, nebo utkání. Panuje však značný rozdíl mezi amatérskými hráči a profesionálními hráči, jejichž denní harmonogramy byly ve výsledcích rozděleny zvlášť tak, aby bylo umožněno jejich srovnání.

8 SUMMARY

The first chapter of this bachelor thesis will describe the area of a life style within the sociological and sociocultural conception, culture of basketball, basketball itself as well as its several variations, which were devised and, thereafter, practised by supporters and the community in the course of time. However, the purpose of the game remains unchanged as well as the most of the rules. Only a movement on the court along with the surface has been modified. This is a feature that basketball has become a matter of heart for millions of people. They just fell in love with basketball. It is popular to such an extent that new forms of this game have been invented. For many people, basketball has become their passion and even a way of living. Such people are often dressed in basketball style, listen to appropriate music and search for hoop brands. They play this game in summer on the red-hot concrete courts as well as in winter inside the hall. They play on hard surface, sand-sinking surface or in water surroundings. No matter what kind of the environment it is. Thanks to the wheelchair, basketball is played by paraplegics as well. Basketball is just everywhere.

I addressed a number of players from the czech second basketball league along with several pro players in my research. They helped me reach my main goal and secondary goals of the whole thesis.

The detected results show that basketball players spend most of the time by sleeping, which is followed by watching TV alongside with the usage of computer and the third most frequent activity represents a physical effort of any kind (practise, gym, basketball match). However, there is a considerable difference between amateurs and professional players whose daily schedule's results were divided in such a way to enable their simple comparison.

9 REFERENČNÍ SEZNAM

- Anonymous, (2012). *Úvod: Cíle a vize*. Retrieved 6. 4. 2012 from the World Wide Web: <http://www.hoopcamps.cz>.
- Anonymous, (2012). *Základní informace*. Retrieved 6. 4. 2012 from the World Wide Web: <http://www.hoopcamps.cz>.
- Bělohávek, F., (1994). *Organizační chování*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Bourdieu, P., (1998). *Teorie jednání* (V. Dvořáková, Trans.). Praha: Karolinum. (Original work published 1994).
- Brunner, H., *Slamball: Extrémní basketbal pro odpůrce nudné gravitace*. Retrieved 30. 3. 2012 from the World Wide Web: http://www.g2.cz/cs/xtreme/xtreme_spektrum/77.shtml.
- Dietze, F., & Gossmann, T. (2012). *International Unicycling Federation: 2012 Competition Rulebook* [Electronic version]. Retrieved 30. 3. 2012 from the World Wide Web: <http://www.unicycling.org/IUF/rulebook/iufrules/9basket.html>.
- Duffková, J. (2005). Životní způsob/životní styl a jeho variantnost. In Fazík, A., Matějů, M. (Eds.) *Aktuální problémy životního stylu*. Praha: Masarykova česká sociologická společnost při AV ČR, 79-90.
- Duffková, J., Urban, L., & Dubský, J. (2008). *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk.
- Friedlanderová, H., & Tuček, M. (2000) *Češi na prahu nového tisíciletí*. Praha: SLON.
- Giddens, A. (1999). *Sociologie* (J. Jařab, Trans.) Praha: Argo. (Original work published 1997)
- Gordon, M. (2011). *Slamball*. Retrieved 30. 3. 2012 from the World Wide Web: <http://www.slamball.net/>.
- Hamták, P. (2005). *Jiří Zidek: Basketbalový světoběžník*. Praha: Advokátní kancelář Jansta a Kostka.
- Heřman, J. (2011). *Slam ball: Basket pro drsnáky*. Retrieved 30. 3. 2012 from the World Wide Web: <http://timekiller.cz/news/zajimavosti/slam-ball-basket-pro-drsnaky/>.
- Hodaň, B. (2007). *Sociokulturní kinantropologie II., Systémové pojetí tělesné kultury*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Hodaň, B., & Dohnal, T. (2005). *Rekreologie*. Olomouc: Hanex.

- Howard-Cooper, S., *NBA Cares: Bigger than basketball. Overview*. Retrieved 7. 4. 2012 from the World Wide Web: http://www.nba.com/caravan/caravan_nbacares.html).
- Janouch, P., & Ježdík, M. (1999). *Michael Jordan: Nahradí někdo Micahela Jordana?*. Praha: Calamarus.
- Jaroš, J. (2005, březen 9). NBA v rytmu hip-hopu. *Deník Sport*, 12, p. 19.
- Jaroš, J. (2005, duben 6). Jedno BMW bohatě stačí. *Deník Sport*, 12, p. 17.
- Jaroš, J. (2005, duben 8). NBA: Paříž basketbalové módy. *Deník Sport*, 12, p. 15.
- Kábele, J., Válková, H., & Švarc, M. (1991). *Basketbal vozičkářů (Pravidla zdravotníklasifikace)*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Kosíková, J., (2003). *Rajče na útěku: Kapitoly o kultuře a folkloru dnešních dětí a mládeže s ukázkami*. Brno: DOPLNĚK při AV ČR.
- Koten, P. (13. 4. 2010). Každý koš pomáhá už poctvrté. Výtěžek z basketbalové charity překoná milion. *Mladá fronta DNES*. Retrieved 6. 4. 2012 from the World Wide Web: http://basket.idnes.cz/kazdy-kos-pomaha-uz-poctvrte-vytezek-z-basketbalove-charity-prekona-milion-17k/-nbl.aspx?c=A100413_162320_nbl_ten.
- Kubátová, H. (2010). *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada.
- Kudláček, M., Ješina, O., Machová, I., & Válek, J. (2007). *Aplikované pohybové aktivity pro osoby s tělesným postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Linhart, J. (1996). Styl životní. In *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. 1246-1247.
- Machonin, P., Tuček, M. et al. (1996). *Česká společnost v transformaci: K proměnám sociální struktury*. Praha: SLON.
- Maříková, H., Petrusek, M., & Vodáková, A. (Eds.) (1996). *Velký sociologický slovník* (Vols. 1-2). Praha: Karolinum.
- Melville, M., *Unicycle basketball*. Retrieved 30. 3. 2012 from the World Wide Web: <http://www.zimbio.com/pictures/mhXkOU6vxUZ/15th+International+Unicycle+World+Championships>.
- Mikulecká, E., *Charita českého basketbalu: Každý koš pomáhá*. Retrieved 7. 4. 2012 from the World Wide Web: <http://www.kazdykospomaha.cz>.
- Ondřej, O. et al. (1987). *Rekreační sport I (Basketbal, házená, fotbal, lední hokej, softbal, volejbal)*. Praha: Olympia.
- Petera, P., & Kolář, P. (1998). *NBA: historie a současnost*. Praha: Jan Vašut.

- Pokorná, E. (1995). Pojd'te si zahrát pouliční basketbal, anebo snad raději streetball? *Tělesná výchova a sport mládeže*, 61(4), 33-34.
- Shwaery, N., (2010). *Slamball court*. Retrieved 30. 3. 2012 from the World Wide Web: <http://shwaerydesign.com/slamball/images/skin2.jpg>.
- Smith, R. (Ed.). (1998). *Velká encyklopedie basketbal* (H. Karbanová, L. Nová, M. Pechová, Trans.). Praha: Václav Svojtka & Co. (Original work published 1998)
- Šenk, F., (2012). *CBF 3X3*. Retrieved 31. 3. 2012 from the World Wide Web: <http://www.cbf.cz/cbf-3x3.html>.
- Škaroupka, Z. (2011). *Historie basketbalu vozíčkářů: historie ve světě*. Retrieved 15. 3. 2012 from the World Wide Web: <http://www.cstps.cz/basketbal/historie-basketbalu-vozickaru>.
- Šmíd, P. (2004). Letní basketbalové kempy. *Tělesná výchova a sport mládeže*, 70(8), 27-30.
- Táborský, F. (2004). *Sportovní hry: sporty známé i neznámé*. Praha: Grada.
- Táborský, F. (2008). Vodní basketbal. *Tělesná výchova a sport mládeže*, 74(5), 40-41.
- Tuček, M., & Machonin, P. (2003). *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*. Praha: SLON.
- Valová, H., *wbasket.cz: vše o basketbalu na vozíku*. Retrieved 15. 3. 2012 from the World Wide Web: <http://www.wbasket.cz>.
- Velenský, M. (1999). *Street-ball: sportovní hra tříčlenných družstev na jeden koš*. Praha: Olympia.
- Weisser, & Bělka. (2011). *Invazivní plážové sportovní hry* [Electronic version]. Retrieved 9. 4. 2012 from the World Wide Web: http://ftk.upol.cz/fileadmin/user_upload/FTK-dokumenty/Katedra_sportu/UT_unvazivni_plazove_sportovni_hry.pdf.
- Žák, M. (1998). Hrajeme streetball. *Tělesná výchova a sport mládeže*, 64(2), 18-19.
- Žehanová, B. (3. 4. 2009). Basketbalisté budou znovu pomáhat každým košem. Můžete i vy. *Mladá fronta DNES*. Retrieved 6. 4. 2012 from the World Wide Web: http://basket.idnes.cz/basketbaliste-budou-znovu-pomahat-kazdym-kosem-muzete-i-vy-p4t-nbl.aspx?c=A090402_154120_nbl_bb.

10 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Formulář s vyjádřením Etické komise FTK UP

Příloha 2: Fotografie

Příloha 3: Předloha časového snímku

Příloha 1

**Fakulta tělesné kultury
Univerzity Palackého
tř. Míru 115
OLOMOUC**

Vyjádření Etické komise FTK UP

Složení komise: PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D. – předsedkyně
doc. MUDr. Pavel Maňák, CSc.
doc. Mgr. Erik Sigmund, Ph.D.
Mgr. Zdeněk Svoboda, Ph.D.
Mgr. Ondřej Ješina, Ph.D.

Na základě žádosti ze dne 23.4.2012 byl projekt bakalářské práce autora

Martina Kasparidese

s názvem **Basketbal jakožto životní styl**

schválen Etickou komisí FTK UP pod jednacím číslem: 30/2012

dne: 30.4.2012.

Etická komise FTK UP zhodnotila předložený projekt a **neshledala žádné rozpory**

s platnými zásadami, předpisy a mezinárodními směrnicemi pro výzkum zahrnující lidské účastníky.

Řešitel projektu splnil podmínky nutné k získání souhlasu etické komise.

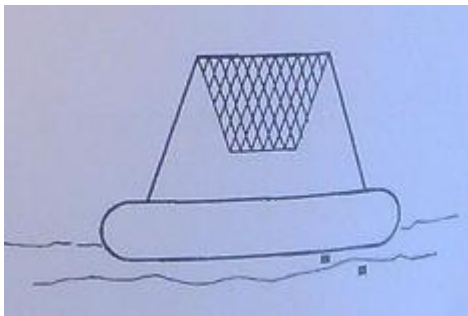
za EK FTK UP

PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.

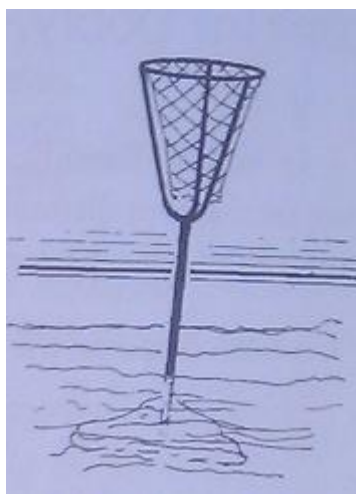
předsedkyně

razítko fakulty

Příloha 2

Obrázek 1. Náčrsk koše, který je součástí vodního basketbalu při dodržování nizozemských pravidel (Táborský, 2008, 40).

Obrázek 2. Náčrsk koše používaného hráči vodního basketbalu se slovinskými pravidly (Táborský, 2008, 41).

Obrázek 3. Alternativa koše, jež zastupuje vodní basketbal v rámci severoamerických pravidel (Táborský, 2008, 41).

Obrázek 4. Mezinárodní zápas školních výběrů Austrálie a Nového Zélandu hraný 3. ledna 2010 ve Wellingtonu (Melville, 2010).

Obrázek 5. Specifické hřiště pro slamball (Shwaery, 2010).

Obrázek 6. Typický obrázek pro slamball (Gordon , 2011).

Příloha 3

Věk:		Profese: Student / Zaměstnanec / Student s částečným úvazkem(dlouhodobá brigáda,...)		2 dny v týdnu	
3:00		3:00			
3:30		3:30			
4:00		4:00			
4:30		4:30			
5:00		5:00			
5:30		5:30			
6:00		6:00			
6:30		6:30			
7:00		7:00			
7:30		7:30			
8:00		8:00			
8:30		8:30			
9:00		9:00			
9:30		9:30			
10:00		10:00			
10:30		10:30			
11:00		11:00			
11:30		11:30			
12:00		12:00			
12:30		12:30			
13:00		13:00			
13:30		13:30			
14:00		14:00			
14:30		14:30			
15:00		15:00			
15:30		15:30			
16:00		16:00			
16:30		16:30			
17:00		17:00			
17:30		17:30			
18:00		18:00			
18:30		18:30			
19:00		19:00			
19:30		19:30			
20:00		20:00			
20:30		20:30			
21:00		21:00			
21:30		21:30			
22:00		22:00			
22:30		22:30			
23:00		23:00			
23:30		23:30			
0:00		0:00			
0:30		0:30			
1:00		1:00			
1:30		1:30			
2:00		2:00			
2:30		2:30			
3:00		3:00			

Obrázek 7. Přední strana časového snímku předloženého respondentům

<u>SO/NE (1 víkendový den)</u>	
3:00	
3:30	
4:00	
4:30	
5:00	
5:30	
6:00	
6:30	
7:00	
7:30	
8:00	
8:30	
9:00	
9:30	
10:00	
10:30	
11:00	
11:30	
12:00	
12:30	
13:00	
13:30	
14:00	
14:30	
15:00	
15:30	
16:00	
16:30	
17:00	
17:30	
18:00	
18:30	
19:00	
19:30	
20:00	
20:30	
21:00	
21:30	
22:00	
22:30	
23:00	
23:30	
0:00	
0:30	
1:00	
1:30	
2:00	
2:30	
3:00	

Obrázek 8. Zadní strana časového snímku předloženého respondentům